

Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εργαστήριο Ευρωπαϊκής
Ενοποίησης και Πολιτικής
(ΕΕΕΠ)
eep.pspa.uoa.gr
Email: newsletter_eep@pspa.uoa.gr
Τηλ: 2103689535.

Ελληνικό Κέντρο
Ευρωπαϊκών Μελετών

Ενημερωτικό Δελτίο

για τις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Τεύχος 39, Απρίλιος 2008.

ΚΩΔΙΚΟΣ: 6029

Π.Κ. Ιωακειμίδης, «Ευρωπαϊκή Ένωση και NATO»	3
Επισκόπηση	4
- Κόσσοβο	
- Οικονομικά	
ΑΠΟΨΕΙΣ	6
-Π. Καζάκος, Η «Μεταρρυθμιστική Συνθήκη» και η ελληνική οικονομική πολιτική	
Φάκελος: Η Σύνοδος του NATO	13
Παρακολούθηση των εκθέσεων διεθνών οργανισμών, μη κυβερνητικών οργανώσεων και της επιστημονικής έρευνας για την ελληνική οικονομία και την Ε.Ε.	20
- «Η εκπαίδευση με μια ματιά 2007: οι δείκτες του ΟΟΣΑ», Σεπτέμβριος 2007.	
Τύπος	24
- Ελληνικός	
- Ξένος	
Τεκμηρίωση	26
- Α. Επισκόπηση Έρευνας	
- Β. Τεκμηρίωση.	
Εκδηλώσεις	30

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ (ΕΕΕΠ)
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης
Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών**

Το Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής (ΕΕΕΠ) ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 2002 στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το Εργαστήριο έχει ως αποστολή ανάμεσα σε άλλα:

- τη συστηματική παρακολούθηση, ανάλυση, ερμηνεία και αξιολόγηση των εξελίξεων στον Ευρωπαϊκό χώρο,
- τη συνεργασία και ανταλλαγή επιστημονικών γνώσεων με άλλα ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό και
- τη συμμετοχή σε εθνικά, κοινοτικά ή διεθνή προγράμματα

Διευθυντής Εργαστηρίου: Καθηγητής Πάνος Καζάκος

Υπεύθυνη Ερευνητικής και Διαχειριστικής Στήριξης Εργαστηρίου: Κλεοπάτρα Ματσουκά

Επιστημονικό Συμβούλιο: Π. Κ. Ιωακειμίδης, Π. Καζάκος, Ν. Μαραβέγιας, Μ. Τσινιζιζέλης, Λ. Τσουκάλης, Κ. Υφαντής, Ι. Υφαντόπουλος, Π. Βαρβαρούσης, Σ. Βέρνυ, Ε. Δούση, Κ. Μπότσιου

Με το Εργαστήριο συνεργάζονται επίσης μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημίων

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
(EKEM), Ξενοφώντος 4, 105 57 Αθήνα**

Το Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών ιδρύθηκε το 1988 ως ανεξάρτητο ερευνητικό κέντρο, θεσμικά εποπτευόμενο από το Υπουργείο Εξωτερικών. Κύρια αποστολή του είναι η μελέτη και έρευνα των θεμάτων της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και γενικότερα του Ευρωπαϊκού χώρου και αυτών που συνδέονται με τη συμμετοχή και το έργο της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και των γενικότερων θεμάτων της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Στην τρέχουσα περίοδο, το Ε.Κ.Ε.Μ. αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στα θέματα της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη συζήτηση για το "Μέλλον της Ευρώπης" και την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη, την ανάπτυξη της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας, τις εξωτερικές θεσμικές σχέσεις της Ένωσης, καθώς και γενικότερα την προσαρμογή της Ελλάδας στο μεταβαλλόμενο ευρωπαϊκό περιβάλλον. Επιπλέον στις ερευνητικές προτεραιότητες του Ε.Κ.Ε.Μ. εντάσσονται σταδιακά και ζητήματα γενικότερης διεθνούς πολιτικής, όπως οι διατλαντικές σχέσεις, οι προοπτικές της διεθνούς οικονομίας, καθώς και ζητήματα διεθνούς και περιφερειακής ασφάλειας.

Μηνιαία Έκδοση

Ιδιοκτήτης: Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα

Εκδότης: Πάνος Καζάκος, Διευθυντής Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής
Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα

Επιστημονικός Υπεύθυνος Δελτίου: Καθηγητής Π. Κ. Ιωακειμίδης

Συντακτική ομάδα: Δρ. Άννα Βαλλιανάτου (υπεύθυνη σύνταξης), Κλεοπάτρα Ματσουκά.

Στο τεύχος αυτό συνεργάστηκε επίσης η Μάρω Λαγκαδινού.

Για τυχόν παρατηρήσεις και σχόλια: 2103689535, newsletter_eeep@pspa.uoa.gr

Η έκδοση γίνεται σε συνεργασία με το Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών (EKEM).

Π.Κ. Ιωακειμίδης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος του Δ.Σ. του ΕΛΙΑΜΕΠ.

«Ευρωπαϊκή Ένωση και NATO»

Τριάντα χρόνια μετά το γνωστό σύνθημα «ΕΟΚ και NATO το ίδιο συνδικάτο» αποκτά άλλο ενδιαφέρον καθώς οι δύο οργανισμοί φαίνεται να εξελίσσονται με τρόπο συμπληρωματικό αλλά με βαθμιαία υπεροχή της πάλαι ποτέ ΕΟΚ. Η ΕΟΚ έχει μετεξελιχθεί, ως γνωστόν, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) με ευδιάκριτα πολιτικά χαρακτηριστικά, με εμβρυώδη κοινή εξωτερική πολιτική και εν δυνάμει πολιτική ασφάλειας και άμυνας. Το NATO δεν έχει επίσης καμιά σχέση με αυτό που υπονοούσε το σύνθημα κάποιες δεκαετίες πριν. Όπως έδειξαν οι εργασίες της διάσκεψης κορυφής στο Βουκουρέστι, (της οποίας την προσοχή της ελληνικής κοινής γνώμης απορρόφησε σχεδόν αποκλειστικά το θέμα της άσκησης βέτο για την ένταξη της ΠΓΔΜ στη συμμαχία), το σημερινό NATO τείνει να καταστεί πανευρωπαϊκός οργανισμός, αφού περιλαμβάνει ήδη είκοσι-τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες ως μέλη του, οι είκοσι-μία από τις οποίες είναι επίσης και μέλη της ΕΕ. Και βεβαίως με τη διεύρυνση θα προστεθούν νέες ευρωπαϊκές χώρες ως μέλη, οι οποίες επίσης φιλοδοξούν να καταστούν μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ενώ η Γαλλία ετοιμάζεται να επιστρέψει πλήρως στη συμμαχία). Έτσι, σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή κρατών, φαίνεται ότι ΕΕ και NATO τείνουν προς μεγαλύτερη ομοιομορφία. Από την άλλη μεριά, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναπτύξει τα τελευταία χρόνια σημαντικές λειτουργίες άμυνας και ασφάλειας με αξιοποίηση στρατιωτικών και πολιτικών (civilian) δυνάμεων. Η Ένωση έχει αποκτήσει τη δυνατότητα αυτόματης πρόσβασης στις δυνάμεις και μηχανισμούς του NATO (ρύθμιση Berlin Plus) σε μια λογική συμπληρωματικότητας λειτουργιών και δράσεων (αν και η Τουρκία μπλοκάρει τη διαδικασία αυτή). Αλλά, καθώς το NATO βρίσκεται στη διαδικασία αναζήτησης συγκεκριμένου ρόλου, η Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται να έχει κατακτήσει ήδη ορατούς ρόλους και λειτουργίες ειρηνευτικού και σταθεροποιητικού περιεχομένου, με δεκατρείς ήδη επιχειρήσεις εν εξελίξει, που συνδυάζουν την αξιοποίηση στρατιωτικών και ήπιων πολιτικών δυνάμεων. Και φαίνεται ότι, με πρωτοβουλία της Γαλλίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αναλάβει ακόμη μεγαλύτερο ρόλο στον τομέα της άμυνας σε αυτόνομη αλλά συμπληρωματική σχέση με το NATO. Την εξέλιξη αυτή αποδέχονται τώρα ως αναπόφευκτη και οι ΗΠΑ. Ενδιαφέρουσες εξελίξεις...

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

ΚΟΣΣΟΒΟ: η προστασία της Σερβικής μειονότητας.

Δύο μήνες μετά την ανεξαρτητοποίησή του από τη Σερβία το Κοσσυφοπέδιο απέκτησε το δικό του Σύνταγμα, που δίνει ιδιαίτερο βάρος στην προστασία των μειονοτήτων. Στην ιστορική συνεδρίαση που έλαβε χώρα στις 6 Απριλίου στην Πρίστινα, οι 107 παρόντες βουλευτές ενέκριναν παμφηφεί το σύνταγμα του νεοσύστατου κράτους του Κοσσυφοπεδίου μαζί με το συνοδευτικό πλαίσιο νόμων. Τα δέκα έδρανα που αντιστοιχούσαν στους Σέρβους βουλευτές έμειναν κενά σε ένδειξη διαμαρτυρίας. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων στο Κοσσυφοπέδιο. Ήδη στο προοίμιο σημειώνεται πως «το Κόσσοβο θα είναι η πατρίδα για όλους τους πολίτες που ζουν στη χώρα». Στα άρθρα που ακολουθούν αποσαφηνίζεται επανειλημμένα ότι ισχύει η αρχή της ισότητας, ότι πρόκειται για ένα πολυεθνικό κράτος, ότι δεν είναι μόνο των Αλβανών, ότι κανείς δεν επιτρέπεται να έχει μειονεκτική μεταχείριση στη νέα αυτή κρατική υπόσταση. Το σημαντικότερο ζήτημα στο νεοσύστατο κράτος είναι η προστασία της Σερβικής μειονότητας καθώς και της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως είναι οι εκκλησίες και τα ορθόδοξα μοναστήρια, ορισμένα από τα οποία αποκτούν συνταγματική προστασία. Αυτό που δεν διαφαίνεται ακόμα στο Συνταγματικό κείμενο είναι εάν θα δοθεί στους Σέρβους καθεστώς αυτονομίας. Από την άλλη πλευρά το κείμενο αφήνει να διαφανεί ότι οι ευρωπαϊκές συμφωνίες που αφορούν ζητήματα μειονοτήτων θα εφαρμοστούν άμεσα, μάλιστα θα έχουν προτεραιότητα σε σχέση με νόμους του κράτους.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποδέχτηκε με ενθουσιασμό το Σύνταγμα του Κοσσόβου, υποστηρίζοντας ότι εναρμονίζεται απολύτως με τα διεθνή δεδομένα που η Πρίστινα δεσμεύτηκε να ακολουθήσει μετά την απόσχιση της από την Σερβία. Το Κόσσοβο θα έχει ένα μοντέρνο Σύνταγμα που θα διασφαλίζει και θα σέβεται τα δικαιώματα των μειονοτήτων και κυρίως εκείνα των Σέρβων του Κοσσόβου. Έχοντας το Σύνταγμα ως βάση η κυβέρνηση και οι πολίτες του Κοσσόβου μπορούν να προχωρήσουν μπροστά και να δημιουργήσουν μια πολυεθνική κοινωνία, που θα είναι το σπίτι όλων των κατοίκων του νέου κράτους. Το νέο Σύνταγμα θα τεθεί σε εφαρμογή στις 15 Ιουνίου, τότε περίπου που θα εγκατασταθεί στην περιοχή η αποστολή της ΕΕ, γνωστή με το όνομα EULEX, που θα αναλάβει τα ηνία από τον ΟΗΕ. Σκοπός της EULEX, που θα αποτελείται από 2000 άτομα είναι να βοηθήσει τις αρχές του Κοσσόβου σε τομείς που έχουν να κάνουν με την τήρηση των νόμων, την αστυνόμευση, το δικαστικό σώμα κ.α. Παρόλα αυτά δεν είναι ακόμα ξεκάθαρο πότε θα γίνει η παράδοση δυνάμεων στην ΕΕ, καθώς η ενέργεια αυτή δεν έχει πάρει ακόμα την έγκριση του ΟΗΕ. Πιθανότητα τα Ηνωμένα Έθνη θα συνεχίσουν να ασκούν εξουσία στο Κόσσοβο, εκτός εάν το Συμβούλιο Ασφαλείας ή η Σερβία αποφασίσουν διαφορετικά.

Η κοινωνική Ευρώπη μπορεί να ανταπεξέλθει στην παγκοσμιοποίηση.

Νέα μελέτη που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹ στις 11 Απριλίου καταδεικνύει ότι το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο είναι πιο ισχυρό από ποτέ, αλλά χρειάζεται να διαμορφωθεί καλύτερα για να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Τα αποτελέσματα συζητηθήκαν σε διάσκεψη υψηλού επιπέδου, στις Βρυξέλλες, σχετικά με τις κοινωνικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και τον τρόπο με τον οποίο οι συνέπειες αυτές θα μετατραπούν σε ευκαιρία για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Από πρόσφατες σφυγμομετρήσεις του Ευρωβαρόμετρου (Μάιος 2006) προκύπτει ότι το 47% των Ευρωπαίων θεωρεί την παγκοσμιοποίηση απειλή για τις θέσεις εργασίας και τις επιχειρήσεις στη χώρα του (σε σύγκριση με το 37% το οποίο θεωρεί ότι αποτελεί καλή ευκαιρία για τις επιχειρήσεις). Αλλά η νέα μελέτη με τίτλο «Είναι η κοινωνική Ευρώπη έτοιμη για την παγκοσμιοποίηση;» υποστηρίζει ότι αυτοί οι φόβοι είναι σε μεγάλο βαθμό αβάσιμοι. Ορισμένες από τις πιο ευημερούσες οικονομίες στη Βόρεια Ευρώπη επιτυγχάνουν υψηλά ποσοστά απασχόλησης και πολύ μεγαλύτερο βαθμό ισότητας εισοδήματος από άλλα μέρη του κόσμου, διατηρώντας μεγάλους και αποδοτικούς δημόσιους τομείς.

Σύμφωνα με τη μελέτη, δεν υπάρχουν επίσης εμπειρικές αποδείξεις σχετικά με το ότι η παγκοσμιοποίηση έχει οδηγήσει στη διάβρωση των κοινωνικών παροχών. Οι δαπάνες για την κοινωνική προστασία ως ποσοστό του ΑΕγχΠ στην Ε.Ε. παρέμειναν αξιοσημείωτα σταθερές κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο

δεκαετιών, σε ποσοστό 27-28% περίπου από τις αρχές της δεκαετίας του 1990. Παρομοίως, μολονότι υπάρχουν τα στοιχεία που καθιστούν εμφανή τη συνεχή πρόοδο προς τους ευρέως υποστηριζόμενους κοινωνικούς στόχους, όπως π.χ. τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων όσον αφορά τις αποδοχές και τα ποσοστά απασχόλησης, οι διαφορές αυτές εξακολουθούν να είναι σημαντικές (το άνοιγμα της ψαλίδας αποδοχών μεταξύ των φύλων στην Ε.Ε. ήταν ήδη 15% το 2005). Συνεπάγεται λοιπόν ότι αυτό που επηρεάζει περισσότερο την ανταγωνιστική επιτυχία δεν είναι η έκταση των κοινωνικών παροχών αλλά ο τρόπος χρήσης τους.

Στη μελέτη αναγνωρίζεται επίσης η ανάγκη για τον εκσυγχρονισμό των κοινωνικών πολιτικών και για την επένδυση στους ανθρώπινους πόρους, έτσι ώστε να μπορέσει η Ε.Ε. να εκμεταλλευτεί καλύτερα τις ευκαιρίες της παγκοσμιοποίησης. Για να επιτευχθεί αυτό, η Ε.Ε. και τα κράτη μέλη της θα χρειαστεί να λάβουν διάφορα πολιτικά μέτρα με στόχο:

- την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας με επενδύσεις σε δραστηριότητες του μέλλοντος καθώς και με αναπροσαρμογές για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής, της γήρανσης του πληθυσμού και των νέων πηγών ανταγωνισμού,
- την ομαλή προσαρμογή, αναγνωρίζοντας ότι η παγκοσμιοποίηση απαιτεί οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που συνεπάγονται κόστος και απαιτούν την ανακατανομή των πόρων,
- τη βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής διακυβέρνησης έτσι ώστε να διευκολυνθούν οι αλλαγές αυτές, με

¹ http://ec.europa.eu/ellada/news/newsletters/presentation/email110408social_el.htm

τον συντονισμό της δράσης της ΕΕ και των κρατών μελών.

Στο πλαίσιο της διάσκεψης υψηλού επιπέδου που πραγματοποιήθηκε στις 16 Απριλίου στις Βρυξέλες συζητήθηκαν οι πολιτικές συνέπειες που αναφέρονται στη μελέτη και θα συναντηθούν οι κύριοι συντελεστές, δηλαδή υπεύθυνοι λήψης πολιτικών αποφάσεων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, ηγέτες διεθνών

οργανισμών και εκπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών, για μια ανοικτή συζήτηση σχετικά με τον τρόπο καλύτερης κατανόησης και προβολής της παγκοσμιοποίησης, έτσι ώστε να μετατραπεί σε ευκαιρία για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Πάνος Καζάκος

Η «Μεταρρυθμιστική Συνθήκη» και η ελληνική οικονομική πολιτική.

1. 1. Στόχοι και μέσα της «οικονομικής διακυβέρνησης» δεν αλλάζουν.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας (ή, επίσημα, Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, στο εξής ΜΣ όποτε προσφεύγω σε συντομογραφία) και, συνεπώς, η μορφή της Ευρώπης τουλάχιστον για τα επόμενα 10-15 χρόνια, επηρεάστηκε καθοριστικά από τη σύγκλιση των αντιλήψεων για εξωτερικές απειλές (π.χ. για την τρομοκρατία και την ενεργειακή ασφάλεια). Για τον λόγο αυτό οι σπουδαιότερες θεσμικές αλλαγές συμφωνήθηκαν σε θέματα εσωτερικής ασφάλειας, δικαστικής συνεργασίας, εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής (διεθνούς) ασφάλειας. Στους τομείς αυτούς αναμένεται ότι θα έχουν θετικές επιπτώσεις οι θεσμικές αλλαγές που συμφωνήθηκαν.

Αλλά, στους βασικούς θεσμούς, πολιτικές και ισορροπίες που καθορίζουν την φύση του οικονομικού καθεστώτος της Ένωσης, εκδηλώθηκε ναυρίς ευρεία συναίνεση σε επίπεδο ελίτ υπέρ του *status quo*- παρά κάποιες ρητορικές εξάρσεις υπέρ του φιλελεύθερου ή παρεμβατικού στίλ πολιτικής.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη επιφέρει κάποιες οριακές βελτιώσεις, αλλά δεν τροποποιεί ουσιαδώς τα βασικά στοιχεία του οικονομικού καθεστώτος όπως διαμορφώθηκε ιδίως μετά το Μάαστριχτ. Δεν αλλάζει δηλαδή τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς, της πολιτικής ανταγωνισμού, της νομισματικής ένωσης και του ευρώ, της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής συνοχής. Προς το παρόν, τα κράτη μέλη (οπωσδήποτε εκείνα που είναι σε θέση να επηρεάσουν την εξέλιξη) δείχνουν να εκτιμούν ότι το πρότυπο οικονομικής διακυβέρνησης που έχουν καθιδρύσει, γενικά, αποφέρει καθαρά οφέλη, και ότι δεν υπάρχει εναλλακτική πρόταση με περισσότερα οφέλη ή μικρότερο κόστος (συμπεριλαμβανομένου και του κόστους της αλλαγής του).

2. Η ιδέα της «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς» και η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Η αναφορά στον ελεύθερο και ανόθευτο ανταγωνισμό ως στόχο της ΕΕ διεγράφη κατά απαίτηση του Προέδρου της Γαλλίας Ν. Σαρκοζύ που ορθώς υποστήριξε ότι ο ανταγωνισμός δεν είναι τελικός σκοπός της Ένωσης, αλλά μέσο για την επίτευξη στόχων. Όμως, η τροποποίηση αυτή δεν ανατρέπει τη γενική οικονομική φιλοσοφία της Ένωσης και των πολιτικών της, ούτε περιορίζει τις εξουσίες της Επιτροπής σε θέματα ανταγωνισμού.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη εισάγει βέβαια τον όρο «κοινωνική οικονομία της αγοράς» αλλά τον εντειχίζει αμέσως στην ευρύτερη φιλοσοφία της ορίζοντας ειδικότερα ότι

«η Ένωση εγκαθιδρύει εσωτερική αγορά. Εργάζεται για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη και τη σταθερότητα των τιμών, την άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς, με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, και το υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος»².

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη, επαναλαμβάνοντας ισχύουσες ρυθμίσεις,

- ορίζει ότι η Ένωση διατηρεί την αποκλειστική αρμοδιότητα στους «κανόνες ανταγωνισμού που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς»³,
- διασφαλίζει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δηλαδή ενός χώρου «χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων»⁴,
- απαγορεύει «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη μέλη ή με κρατικούς πόρους και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό λόγω εννοϊκής μεταχείρισης ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής»⁵,
- υποχρεώνει το ΕΣΚΤ να «ενεργεί σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό που ευνοεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων»⁶ κλπ.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται παράπλευρες διεργασίες όπως η μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής που ανοίγει τις αγροτικές αγορές στον διεθνή ανταγωνισμό και η σύγκλιση ιδεών σε ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης⁷.

Η «οικονομική διακυβέρνηση».

Από την άλλη μεριά, η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη δεν τροποποιεί τη μακροοικονομική διακυβέρνηση των Συνθηκών⁸. Τα άρθρα της Συνθήκης δεσμεύουν τα κράτη μέλη να δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της αγοράς⁹, να θεωρούν τις οικονομικές πολιτικές τους θέμα κοινού ενδιαφέροντος, και να συμμετέχουν στη

² Νέο άρθρο 3 παράγραφος 3 ΜΣ/ΕΕ.

³ Άρθρο 3 παράγραφος 1 ΜΣ/ΛΕΕ.

⁴ Άρθρο 22^α της ΜΣ/Λ, άρθρο 61 της ΜΣ/ΛΕΕ και σχετικό πρωτόκολλο αριθ. 6 για την εσωτερική αγορά όπου τονίζεται ως χαρακτηριστικό της ο ανόθευτος ανταγωνισμός.

⁵ Άρθρο 87 παράγραφος 1 ΜΣ/Λ. Οι επόμενες παράγραφοι διευκρινίζουν ποιές (έκτακτες κατά βάση) βοήθειες είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά.

⁶ ΜΣ άρθρο 105 ΜΣ/ΛΕΕ και, ομοίως, Συνθ ΕΕ/ΕΚ.

⁷ Δες ανάμεσα σε άλλα Καζάκος, Π. «Πολιτική Ευρώπη και οικονομικό καθεστώς», εφημερίδα η Καθημερινή, 20.7.2003 και «Η ασυνήθιστη Συνταγματική Συνθήκη», εφημερίδα η Καθημερινή 22.6.2003.

⁸ Περιλαμβάνονται στα άρθρα 98^Α και 99 της ισχύουσας ΣυνθΕΕ.

⁹ Άρθρο 98^Α Συνθ ΕΕ.

διαδικασία των γενικών Προσανατολισμών των Οικονομικών Πολιτικών¹⁰. Πρόκειται για μια συνεργασία ήπιας μορφής. Το ΣΣΑ με τη σειρά του επιβάλλει ως στόχο τους σχεδόν ισοσκελισμένους ή πλεονασματικούς προϋπολογισμούς εντός του οικονομικού κύκλου, πράγμα που συνεπάγεται ότι επιτρέπει εντός ορίων (2%ΑΕΠ) τη δημιουργία ελλειμμάτων σε περιόδους ύφεσης! Τέλος, η Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα έχει ως πρωταρχικό στόχο της νομισματικής πολιτικής της τη σταθερότητα των τιμών¹¹.

Ωστόσο, οι πρόσφατες εξελίξεις (χρηματιστηριακή κρίση, άνοδος του ευρώ έναντι του δολαρίου, δραματική αύξηση των τιμών του πετρελαίου, κίνδυνοι γενικευμένης ύφεσης) επανέφεραν στη δημόσια συζήτηση ζητήματα «οικονομικής διακυβέρνησης» στις ΗΠΑ, στον κόσμο και στην ΕΕ: Ζητήματα ρύθμισης του χρηματοπιστωτικού χώρου (με αναθεώρηση της Συνθήκης « Βασιλεία II) και αντιφασιακής πολιτικής με δημοσιονομικά μέσα σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο. Και στις δύο δέσμες θεμάτων οι ΗΠΑ ανέλαβαν πρωτοβουλίες (φοροαπαλλαγές κ.α.). Στην ΕΕ η ιδέα για μια «συνάντηση κορυφής» των κρατών μελών της ευρωζώνης επανέφερε έμμεσα την παλαιότερη πρόταση για «οικονομική διακυβέρνηση» που θα λειτουργούσε και ως αντίβαρο της ΕΚΤ. Η ιδέα δεν προχώρησε, όμως πραγματοποιήθηκε συνάντηση των πρωθυπουργών των τεσσάρων μεγάλων της ΕΕ (ΕΒ, Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας) στο Λονδίνο στις αρχές Μαρτίου 08. Οι δηλώσεις τους παρέπεμψαν στην ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια και συνέχιση των οικονομικών μεταρρυθμίσεων όχι για μια «ενορχηστρωμένη» αντιφασιακή πολιτική κατά το πρότυπο των ΗΠΑ. Με άλλα λόγια, η ΕΕ εμμένει στο πρότυπο οικονομικής πολιτικής που διαμορφώθηκε με το «Μάαστριχτ», το ΣΣΑ και τη Στρατηγική της Λισαβόνας.

Η ευρωμάδα.

Οι πιέσεις για (έμμεση έστω) πολιτική επιρροή στα νομισματικά μέσω μιας «οικονομικής διακυβέρνησης» απέδωσαν πρώτον ειδικές διατάξεις για τα κράτη μέλη με νόμισμα το ευρώ που επιτρέπουν στα μέλη της Ευρωζώνης να αποφασίζουν με ειδική πλειοψηφία ενισχυμένη συνεργασία σε θέματα δημοσιονομικής πειθαρχίας και προσανατολισμών οικονομικής πολιτικής καθώς και να καθορίζουν κοινές θέσεις στους διεθνείς οργανισμούς¹², και, δεύτερον, το Πρωτόκολλο αριθ. 3 για την Ευρωμάδα. Σύμφωνα με αυτό θεσμοθετούνται οι άτυπες συναντήσεις των υπουργών των κρατών μελών που συμμετέχουν στην Ευρωζώνη, «για να συζητούν τις ιδιαίτερες ευθύνες τις οποίες συνυπέχουν στο θέμα του ενιαίου νομίσματος». Επίσης η Ευρωμάδα εκλέγει ανά δύομισι έτη πρόεδρο με την πλειοψηφία των μελών της¹³.

Η κοινωνική διάσταση.

Απομένει να εξετάσουμε τον ρόλο της «κοινωνικής διάστασης» στο οικοδόμημα της Ένωσης.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη παραπέμπει στον Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων¹⁴, τοποθετεί ρητά την κοινωνική συνοχή και πτυχές της κοινωνικής

¹⁰ Άρθρο 99 Συνθ ΕΕ.

¹¹ Άρθρο 105 ΣυνθΕΕ.

¹² Άρθρα 114, 115 και 115^α ΜΣ/ΛΕΕ.

¹³ Με την είσοδο της Μάλτας και της Κύπρου από 1.1.2008 τα μέλη της Ευρωμαδάς ανέρχονται πλέον σε 15.

¹⁴ Η σημασία της ενσωμάτωσης του Χάρτη θα εξαρτηθεί από τις ερμηνευτικές στρατηγικές του ΔΕΚ.

πολιτικής στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ένωσης πράγμα που σημαίνει ότι τόσο η Ένωση, όσο και τα κράτη μέλη μπορούν να νομοθετούν¹⁵, αναγνωρίζει ρητά την αρμοδιότητα της Ένωσης να υποστηρίζει, συντονίζει ή συμπληρώνει δράσεις των κρατών μελών στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης που αποτελεί κεντρικό στοιχείο της ενεργού πολιτικής αγορών εργασίας¹⁶, διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της «συνήθους νομοθετικής διαδικασίας» σε νέα ζητήματα κοινωνικής πολιτικής¹⁷, και επιβεβαιώνει τις ήδη ασκούμενες μη δεσμευτικές μορφές συνεργασίας (ανοιχτή μέθοδο συνεργασίας) σε ζητήματα απασχόλησης¹⁸ και κοινωνικής πολιτικής¹⁹. Η ΜΣ εμπλέκει απλώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη διαδικασία αυτή²⁰, ενώ εξειδικεύει μάλλον περιοριστικά (αλλά στο πνεύμα της ανοιχτής μεθόδου συνεργασίας) τον ρόλο της Επιτροπής²¹.

Κατά τα λοιπά, δεν επιφέρει ουσιώδεις αλλαγές σε εκείνες τις διατάξεις των Συνθηκών που αναφέρονται στους γενικούς στόχους της πολιτικής απασχόλησης, της κοινωνικής πολιτικής και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου²².

3. Ο προϋπολογισμός της Ένωσης.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη επαναλαμβάνει πολλές βασικές ρυθμίσεις και πρακτικές για τα δημοσιονομικά της Ένωσης που ισχύουν σήμερα, αλλά επιφέρει αλλαγές σε άλλες. Ορίζει ότι

- ο προϋπολογισμός της Ένωσης πρέπει πάλι να είναι ισοσκελισμένος²³ και
- οι αποφάσεις για τους ίδιους πόρους λαμβάνονται από το Συμβούλιο ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το ΕΚ²⁴,
- το Συμβούλιο αποφασίζει ομοφωνία το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο²⁵, όμως,
- το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δύναται «να εκδίδει ομόφωνα απόφαση η οποία επιτρέπει στο Συμβούλιο να αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία» για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο²⁶.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη απλοποιεί τη διαδικασία ψήφισης του Προϋπολογισμού της Ένωσης, καταργεί τη διάκριση ανάμεσα σε υποχρεωτικές και μη υποχρεωτικές δαπάνες και ενισχύει κάπως τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²⁷. Με την αναβάθμιση επιχειρείται η ενδυνάμωση της «δημοκρατικής νομιμοποίησης» της δημοσιονομικής πολιτικής της Ένωσης.

¹⁵ Άρθρο 2 παράγραφος 2 και άρθρο 4 παράγραφος 2 της ΜΣ/ΛΕΕ.

¹⁶ Άρθρο 6, εδάφιο ε ΜΣ/ΛΕΕ.

¹⁷ Άρθρο 137, παράγραφος 2.

¹⁸ Άρθρο 129 ΣυνθΕΕ/ΕΚ και 129 ΜΣ/ΛΠΕΕ.

¹⁹ Βλ. άρθρο 137 ΣυνθΕΕ/ΕΚ. Για την ανοιχτή μέθοδο συντονισμού βλ. ενδεικτικά Borrás, S. and Jacobsson, K. "The Open Method of Cooperation and New Governance Patterns in the EU", στο *Journal of European Public Policy*, Vol. 11 (2004), No 2, σελ.185-208. Η αποτελεσματικότητα της μεθόδου αμφισβητείται. Δες Florian Rödl «Europäisches Verfassungsziel soziale Marktwirtschaft-kritische Anmerkungen zu einem populären Modell», στο *Integration*, 2-2005, 150-161.

²⁰ Τροποποιώντας ανάλογα το άρθρο 137 παράγραφο 2.

²¹ Προσθήκη στο άρθρο 140 εδάφιο 2 ΜΣ/ΛΠΕΕ.

²² Βλ. άρθρα 125 ως 130 (ΕΚ) ΣυνθΕΕ για την απασχόληση, 136 και 137 (ΕΚ) για την κοινωνική πολιτική και την ανοιχτή μέθοδο συνεργασίας σε αυτή, 146 ως 148 για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

²³ Άρθρο 260 ΜΣ/ΛΕΕ.

²⁴ Άρθρο 269 ΜΣ/ΛΕΕ.

²⁵ Νέο άρθρο 270^α ΜΣ/ΛΕΕ. Το ΣΣΣΕ πρόβλεπε απόφαση με ειδική πλειοψηφία.

²⁶ Άρθρο 270^α παράγραφος 2 εδάφιο β ΜΣ/ΛΕΕ.

²⁷ Νέο άρθρο 272 ΜΣ/ΛΕΕ.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη ανοίγει, επίσης, τον δρόμο για κάποιες αλλαγές στη δομή των δαπανών που ενδιαφέρουν την Ελλάδα: Ανάμεσα σε άλλα, καταργεί τη διάκριση των υποχρεωτικών από τις μη υποχρεωτικές δαπάνες, προβλέπει επιταχυμένες διαδικασίες «προκειμένου να εξασφαλισθεί η ταχεία πρόσβαση στις πιστώσεις του προϋπολογισμού της Ένωσης» για δράσεις της ΚΕΠΠΑ, ιδρύει νέα διπλωματική υπηρεσία, θεσπίζει ένα «ταμείο εκκίνησης» συνεισφορές των κρατών μελών της Ένωσης και ιδρύει τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας²⁸. Οι δαπάνες για εξωτερικές δράσεις και πολιτικές αυξάνονται σχεδόν κατά 30%.

Διεργασίες που εκτυλίσσονται παράλληλα προς τις θεσμικές αλλαγές της Μεταρρυθμιστικής Συνθήκης μας προϊδεάζουν για τις μελλοντικές προτεραιότητες του προϋπολογισμού της Ένωσης. Αντανακλούν ήδη εμφανείς τάσεις στη δομή του προϋπολογισμού. Πράγματι, η εμφανέστερη μακροχρόνια τάση είναι να μειωθεί το μερίδιο (και η σημασία) των γεωργικών δαπανών στον προϋπολογισμό της Ένωσης. Το μερίδιο αυτό ανερχόταν το 1979 σε 75% για να υποχωρήσει στη συνέχεια σε 58% το 1993 και σχεδόν 40% το 2007²⁹. Συναφώς, η αποφασισμένη ήδη για το 2009 «ενδιάμεση επανεξέταση» της ΚΑΠ θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην παλαιότερη κοινή πολιτική της ΕΕ³⁰.

4. Συμπεράσματα.

Η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη δεν τροποποίησε ουσιαστικά ούτε τη θεμελιώδη οικονομική φιλοσοφία, ούτε τους θεσμούς και τις διαδικασίες μέσω των οποίων μετουσιώνεται σε συγκεκριμένη πολιτική. Αλλά:

Η δομή του προϋπολογισμού της ΕΕ θα υποστεί περαιτέρω αλλαγές.

Συνολικά αποτιμώντας τις προοπτικές, αναμένουμε ότι οι πόροι που θα διαθέτει η Ένωση δεν θα αυξηθούν ως % του ΑΕΠ (ή θα αυξηθούν οριακά) και ότι θα αλλάξει περαιτέρω το ειδικό βάρος των μεγάλων κατηγοριών δαπανών. Ειδικότερα,

- θα μειωθούν οι παραδοσιακές δαπάνες για εγγύηση του αγροτικού εισοδήματος, ενώ
- πόροι θα διατεθούν για τη γεωργική ανάπτυξη στις νέες συνθήκες (π.χ. οικολογική γεωργία),
- θα αυξηθούν δαπάνες της Ένωσης για άμυνα και εξωτερική πολιτική,
- τα κράτη μέλη θα συνεισφέρουν σε απαιτητικές διαρθρωτικές συνεργασίες της ΚΕΠΠΑ,
- θα τροποποιηθεί η κατανομή των διαρθρωτικών δαπανών σε περιφέρειες και
- στόχους, και
- θα διοχετεύονται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Παγκοσμιοποίησης πόροι που δεν αξιοποιούνται από τις κυβερνήσεις!

Η πίεση για οικονομικές μεταρρυθμίσεις δεν μειώνεται.

Όπως σημειώσαμε, η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη δεν τροποποίησε ουσιαστικά ούτε τη γενική κατεύθυνση της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ούτε τους θεσμούς και τις διαδικασίες μέσω των οποίων εφαρμόζεται. Επιβεβαίωσε τάσεις που διαμορφώθηκαν τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Αυτό σημαίνει ότι η Ελλάδα, η οποία είναι regime taker, ότι πρέπει να εφαρμόζει διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και μάλιστα σε σειρά ολόκληρη περιοχών πολιτικής όπου, τυπικά, διατηρεί την εθνική της κυριαρχία, όπως είναι η

²⁸Βλ. κεφάλαιο 3.

²⁹ Στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε διάφορες ανακοινώσεις.

³⁰ Βλ. πυκνό κείμενο της επιτρόπου Mariann Fischer Boel «Αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις η κοινή γεωργική πολιτική της ΕΕ», Καθημερινή, 20.11.07.

δημόσια διοίκηση, η κοινωνική ασφάλιση, η άμεση φορολογία, κρίσιμες πτυχές των εργασιακών σχέσεων, η εκπαίδευση, η υγεία. Η αναγκαία πορεία προκύπτει από διάφορα χαρακτηριστικά της οικονομικής διακυβέρνησης στην ΕΕ- την εσωτερική αγορά, τη «δημοσιονομική πειθαρχία» και το ενιαίο νόμισμα που διοικούνται «συγκεντρωτικά», αλλά και από τις εθελοντικές μορφές συνεργασίας (ανοιχτή μέθοδος συντονισμού).

Γενικά, οι εσωτερικές μεταρρυθμίσεις στη χώρα υπόκεινται αμεσότερα, λόγω της θεσμικής πυκνότητας της Ένωσης, σε ευρωπαϊκές επιρροές μέσω κανόνων δικαίου, εισροών πόρων, ανταλλαγής εμπειριών κ.λ.π.

Με τη ΣτΛ-II οι κυβερνήσεις δεσμεύθηκαν να συντάσσουν μεσοχρόνια εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η Ελλάδα κατέθεσε το δικό της ήδη το 2005 για την περίοδο 2005-2008. Με τα προγράμματα αυτά επιδιώκεται να συνδεθούν καλύτερα οι διάφορες περιοχές μεταρρυθμιστικής πολιτικής.

Διευκρινίζουμε ότι πολλές μεταρρυθμίσεις στη χώρα δεν «επιβάλλονται» από το «ξένο» κέντρο των Βρυξελλών. Οι κυβερνήσεις έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν διαφορετικούς δρόμους. Αλλά, εφόσον η Ελλάδα είναι μέλος της ΕΕ, οφείλει από τις Συνθήκες που έχει υπογράψει να τηρεί την ισχύουσα νομοθεσία, η οποία άλλωστε δεν διαμορφώνεται ερήμην της! Επίσης, ορισμένες κρίσιμες μεταρρυθμίσεις είναι όντως εσωτερική επιλογή που επιβάλλεται λογικά από τα πράγματα. Το ασφαλιστικό σύστημα προσφέρει ίσως το καλύτερο παράδειγμα για να εξηγήσουμε την επισήμανση αυτή. Η μεταρρυθμίση του προκύπτει από την ανάγκη για εκλογίκευση, διατηρήσιμα συνταξιοδοτικά συστήματα και δημοσιονομική σταθερότητα στο μέλλον. Η Ένωση προάγει τον διάλογο για την από κοινού κατανόηση των προβλημάτων, προειδοποιεί για τις συνέπειες της μη μεταρρύθμισης, διευκολύνει τη κατανόηση των εμπειριών άλλων χωρών («καλών πρακτικών»).

Πολλές από τις μεταρρυθμίσεις που συζητούνται έχουν μεν θετική επίπτωση στη συνολική ευημερία, αλλά τείνουν να τροποποιούν την κατανομή εισοδημάτων και ευημερίας στην κοινωνία. Είναι φυσικό να αντιδρούν όσοι χάνουν ή απειλούνται με απώλειες ευημερίας. Μετά το 2005 («Στρατηγική της Λισαβόνας II») η στρατηγική περιέλαβε ως στόχο και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και το 2007 ιδρύθηκε το Ταμείο Παγκοσμιοποίησης.

Συμπερασματικά, η Ελλάδα, όπως και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θα είναι και μετά τη Μεταρρυθμιστική Συνθήκη υποχρεωμένη «από τα πράγματα» (δηλαδή από τις γενικότερες συνθήκες παγκοσμιοποίησης, τις νέες διεθνείς απειλές, τα βάρη του παρελθόντος και τη βασική επιλογή της ένταξης σε ΕΕ και Ευρωζώνη που συνεπάγεται συμμετοχή στις πολυσχιδείς «διαδικασίες» της Ένωσης) να ακολουθήσει τον δρόμο των μεταρρυθμίσεων.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, Τριμηνιαία Πολιτική και Οικονομική Επιθεώρηση, Τεύχος 9, Μάρτιος 2008, σελ. 360, τιμή: 12 ευρώ.

Η άδεια δημόσιας χρήσης (ελεύθερου) λογισμικού που η Ένωση καθιέρωσε την περασμένη χρονιά (η EUPL: European Union Public Licence), φωτίζεται από τις μελέτες που συνθέτουν το ειδικό αφιέρωμα της τριμηνιαίας επιθεώρησης *Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική*. Το αντικείμενο των μελετών εστιάζεται κατά βάση στα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας που ανακινεί η άδεια δημόσιας χρήσης για την ΕΕ και, από την άποψη αυτή, διευκολύνεται η πολιτική ερμηνεία και ανάγνωση της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να καθιερώσει την άδεια. Αυτή η πολιτική ερμηνεία και ανάγνωση έχει να κάνει με την άδεια δημόσιας χρήσης ως μια ακόμη εκδήλωση της ανάγκης, την οποία αφουγκράζεται ο πιο αυθεντικός εκφραστής της υπερεθνικής πολιτικής βούλησης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα κείμενα του αφιερώματος υπογράφουν οι καθηγητές Π.Στάγκος, Δ. Καλλινίκου, Μ. Vivant και οι νομικοί Κ. Κόικας και Μ.Μαρκέλου.

Στο ίδιο τεύχος φιλοξενείται και πλούσιος φάκελος με θέμα τη Μεταρρυθμιστική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κείμενα των Δημήτρη Σιούφα, Κώστα Σημίτη, Γιάννη Βαληνάκη, Γιώργου Παπαδημητρίου, Γιάννη Βαρβιτσιώτη, Γιώργου Παπαστάμκου, Κώστα Μποτόπουλου, Δημήτρη Παπαδημούλη, Παναγιώτη Ιωακειμίδη, Πάνου Καζάκου, Νίκου Μούση, Κωνσταντίνου Στεφάνου, Μιχάλη Τσινισιζέλη, Δημήτρη Χρυσόχου και Jo Leinen.

Στο ερώτημα «Κρίση Δημοκρατίας ή Κρίση Πολιτικής;» απαντούν ο πρώην πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης και οι δημοσιογράφοι Αντώνης Παπαγιαννίδης, Τάσος Παππάς και Ριχάρδος Σωμερίτης.

Τέλος, ζητήματα ευρωπαϊκής και διεθνούς πολιτικής σχολιάζουν οι Βύρων Θεοδωρόπουλος, Άλκης Κούρκουλας, Γιώργος Καπόπουλος, Παύλος Τσίμας, Θάνος Βερέμης, Θεόδωρος Κουλουμπής, Χρήστος Στυλιανίδης, Τάκης Χατζηδημητρίου, Μαργαρίτης Σχοινιάς και Πάσχος Μανδραβέλης.

**ΦΑΚΕΛΛΟΣ:
Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΝΑΤΟ**

Η ατζέντα της 59^{ης} Συνόδου του ΝΑΤΟ και η στάση των κρατών μελών.

Η μεγαλύτερη Σύνοδος Κορυφής στην ιστορία του ΝΑΤΟ πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι στις 2 Απριλίου με τα ακόλουθα ζητήματα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων: τη διεύρυνση της Συμμαχίας προς Γεωργία και Ουκρανία, την πρόσκληση των Αλβανία, Κροατία και πΓΔΜ να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ, την αποστολή περισσότερων στρατευμάτων στο Αφγανιστάν, τα Δυτικά Βαλκάνια και τις απειλές που αντιμετωπίζει η Συμμαχία τον 21^ο αιώνα (τρομοκρατία, ενεργειακή ασφάλεια, αντιτυραυλική άμυνα και ηλεκτρονική ασφάλεια).

Η πτώση τους τοίχους του Βερολίνου την προηγούμενη δεκαετία οδήγησε στην επέκταση των συνόρων του ΝΑΤΟ προς ανατολάς με την ένταξη το 2004 των Εσθονία, Λεττονία, Λιθουανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία. Οι **Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής** ασκούν πίεση για την ένταξη των άλλων πρώην κομμουνιστικών χωρών, συμπεριλαμβανομένων των πΓΔΜ, Κροατία, Αλβανία, Ουκρανία και Γεωργία. Ενώ φαινόταν ότι είχε επιτευχθεί συναίνεση για τη διεύρυνση των πρώτων τριών χωρών, το ενδεχόμενο ένταξης της Ουκρανίας και της Γεωργίας είχε προκαλέσει την αντίδραση της Ρωσίας, η οποία υποστήριζε ότι αυτές οι χώρες δεν είναι αρκετά ώριμες και σταθερές ώστε να ενταχθούν στο ΝΑΤΟ. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής υποστήριξαν τις προσπάθειες ένταξης των Ουκρανία και Γεωργία και τους προσέφεραν ένα σαφές πλαίσιο για την υλοποίηση αυτού του στόχου (MAP). Το πλαίσιο αυτό είναι ένα πρόγραμμα προετοιμασίας των δύο χωρών, ένας οδικός χάρτης μεταγενέστερης ένταξής τους στο ΝΑΤΟ.

Πριν τη Σύνοδο του ΝΑΤΟ η **Γερμανία** είχε επιβεβαιώσει την πρόθεσή της να επιτρέψει στη Γεωργία και την Ουκρανία να ενταχθούν στο σχέδιο δράσης, το πρώτο βήμα της ένταξης στο ΝΑΤΟ. Όμως, είχε επισημάνει ότι δεν είναι η κατάλληλη στιγμή για την πλήρη ένταξη των χωρών αυτών στη συμμαχία. Όπως είχε υποστηρίξει ένας εκπρόσωπος της καγκελαρίου Angela Merkel, οι κύριοι λόγοι για τη στάση της Γερμανίας είναι εσωτερικοί - όπως η πολιτική αναταραχή στη Γεωργία και οι ισχυρές διαφωνίες πολλών Ουκρανών για τη συμμετοχή στο ΝΑΤΟ. Το Βερολίνο, όμως, είχε ήδη υποστηρίξει ότι οι νόμιμες ανησυχίες τη Ρωσίας για τη διεύρυνση της Συμμαχίας προς ανατολάς δε θα πρέπει να αγνοηθούν, επιβεβαιώνοντας τα αιτήματα ορισμένων παρατηρητών ότι η Γερμανία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να μη δυσαρεστήσει τη Ρωσία.

Η **Ρωσία** αντιτίθεται σθεναρά στην ένταξη των δύο δημοκρατιών στο ΝΑΤΟ και ο επόμενος Πρόεδρος της Ρωσίας Dmitry Medvedev προειδοποίησε ότι η επέκταση της στρατιωτικής οργάνωσης να συμπεριλάβει την Ουκρανία και τη Γεωργία θα επηρέαζε την ασφάλεια της Ευρώπης. Άλλες χώρες που είναι αντίθετες στις φιλοδοξίες της Ουκρανίας και της Γεωργίας είναι η Ισπανία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο. Από την άλλη πλευρά, οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής καθώς και ορισμένες χώρες μέλη της Ε.Ε. από την Ανατολική Ευρώπη, όπως η Πολωνία, υποστηρίζουν την ενδεχόμενη ένταξη των χωρών αυτών στο ΝΑΤΟ. Λόγω των εσωτερικών διαιρέσεων, τα 26 μέλη του ΝΑΤΟ αναζητούσαν μια συμβιβαστική πρόταση με την οποία δε θα εμφανιζόταν η Ρωσία να εμπλέκεται στις εσωτερικές υποθέσεις.

Τα αποτελέσματα της Συνόδου.

Η αποτυχία της πΓΔΜ να εξασφαλίσει πρόσκληση για ένταξη στο NATO παρ' όλη της ένταξη των γειτόνων της θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην επιθυμία της χώρας να ενταχθεί στην Ε.Ε., σύμφωνα με ένα σημαντικό αριθμό πολιτικών και αναλυτών. Δεν υπάρχει επίσημη διασύνδεση μεταξύ της Ε.Ε. και του NATO, όσον αφορά την ένταξη επεσήμανε ο Επίτροπος Olli Rehn, αρμόδιος για τη διεύρυνση στην επιτροπή εξωτερικών υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Πρόσθεσε, όμως, ότι πολλά από τα κριτήρια τα ένταξης στο NATO συμπίπτουν με τα κριτήρια της ένταξης στην Ε.Ε. Επισημαίνεται ότι η πΓΔΜ ελπίζει να ξεκινήσουν επίσημα οι ενταξιακές συνομιλίες με την Ε.Ε. αυτόν τον χρόνο. Αλλά η πιο πρόσφατη εκτίμηση αυτής της προόδου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι υπάρχουν συχνές εντάσεις και προβλήματα στην πραγματοποίηση εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ των κύριων πολιτικών παικτών, υπογράμμισε τη λειτουργία των πολιτικών θεσμών αλλά και μια καθυστέρηση στις μεταρρυθμίσεις. Σύμφωνα με δηλώσεις του Προέδρου του European Movement και πρώην πρέσβη της πΓΔΜ στο EurActiv Dimitar Mircev δεν υπάρχει ανησυχία για την ευρωπαϊκή προοπτική της χώρας του γιατί ένα παρόμοιο εμπόδιο από την Ελλάδα δε θα μπορούσε να τεθεί πριν το 2013, όταν η πΓΔΜ θα αναμένεται να έχει επικυρώσει τη Συνθήκη ένταξης από τις χώρες της Ε.Ε.

Ο Ολλανδός ευρωβουλευτής Jan Marinus Wiersma και αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κινήματος (PES), δήλωσε στο EurActiv ότι ο Αμερικανός Πρόεδρος George Bush φέρεται απερίσκεπτα όταν υποσχέθηκε στη Γεωργία και στην Ουκρανία ένταξη στο NATO, προωθώντας τη διαφωνία μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. Η Ουκρανία θεωρείται από τη Ρωσία ως μέρος της δικής της ιστορίας και της πολιτισμικής ταυτότητας. Ο Jan Marinus Wiersma πρόσθεσε ότι συμμερίζεται τις αμφιβολίες χωρών, όπως η Γερμανία, για την κατάσταση της προετοιμασίας της Γεωργίας και της Ουκρανίας, υπογραμμίζοντας ότι η Ουκρανία είναι διηρημένη αναφορικά με το ενδεχόμενο της ένταξης στο NATO. Υποστηρίζει μάλιστα ότι, σε περίπτωση δημοψηφίσματος, το αποτέλεσμα θα ήταν αβέβαιο. Σχολιάζει, επίσης, ότι η βιασύνη της χώρας να ενταχθεί στο NATO μπορεί να εξηγηθεί εν μέρει από την έλλειψη μεταρρυθμίσεων. Έχει δοθεί πολύ μεγάλη σημασία στο στόχο της ένταξης της χώρας στο NATO καθώς η Ουκρανία δυσκολεύεται να πραγματοποιήσει τις μεταρρυθμίσεις που θα την έφερναν πιο κοντά στην Ε.Ε.

Η αναζήτηση νέου ρόλου από το NATO επηρεάζει και το ρόλο της Ε.Ε.³¹

Όπως επισημαίνεται σε σχετικό άρθρο του Economist, ο στόχος του NATO είναι σαφής: να μείνουν οι Αμερικανοί εντός, οι Γερμανοί υπό και οι Ρώσοι εκτός. Μετά τη Σύνοδο του NATO στο Βουκουρέστι, η κατάσταση εμφανίζεται ασαφής. Το πιο αντικρουόμενο ζήτημα των επόμενων μηνών και ετών θα είναι πόσο πρέπει να επεκταθεί η Συμμαχία, ιδιαίτερα εάν πρέπει να συμπεριλάβει την Ουκρανία και τη Γεωργία. Στη Σύνοδο Κορυφής στο Βουκουρέστι, η Γερμανίδα καγκελάρια Angela Merkel ηγήθηκε της αντίστασης στην κίνηση του Αμερικανού Προέδρου Georges Bush να προχωρήσουν οι δύο χώρες στο επόμενο βήμα της διαδικασίας ένταξης στο NATO. Το NATO ανέβαλε τη λήψη απόφασης για αυτό το ζήτημα για τη συνάντηση των υπουργών εξωτερικών το

Δεκέμβριο ή ακόμη και για τη σύνοδο που θα γίνει στην 60^η επέτειο του NATO, τον Απρίλιο του 2009. Δεδομένου ότι ο διάδοχος του Georges Bush ακόμη θα διαμορφώνει την ομάδα του, η λήψη αυτής της απόφασης ενδεχομένως θα καθυστερήσει. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η παρούσα επέκταση του NATO είναι τυπική. Η Ουκρανία και η Γεωργία υποστηρίζουν ότι είναι ικανοποιημένες με το ανακοινωθέν της Συνόδου, σύμφωνα με το οποίο αυτές οι χώρες θα γίνουν μέλη του NATO. Χωρίς, όμως, τον καθορισμό συγκεκριμένης ημερομηνίας, αυτή η υπόσχεση δεν έχει μεγάλη σημασία.

Η υποστήριξη του λαού της Ουκρανίας στην ένταξη στο NATO είναι μικρή. Η κυβέρνηση της Ουκρανίας επισημαίνει ότι θα επικεντρωθεί στην ενίσχυση της προοπτικής του NATO και στην προώθηση της υπογραφής μιας συμφωνίας σύνδεσης με την Ε.Ε., εκφράζοντας την ελπίδα ότι θα την εξασφαλίσει το Σεπτέμβριο. Οι ηγέτες της Ουκρανίας έχουν αρκετό δρόμο μπροστά τους μέχρι να πείσουν τις άλλες χώρες του NATO ότι πληρούν τα κριτήρια και ότι πραγματικά επιθυμούν να ενταχθούν στη Συμμαχία. Αυτές οι κινήσεις της Ουκρανίας έχουν σημαντικό πολιτικό κόστος στις σχέσεις της χώρας με τη Ρωσία. Επισημαίνεται ότι η Ρωσία μέσω διαφόρων αξιωματούχων της προειδοποιεί ότι θα τιμωρήσει την Ουκρανία ακόμη και για την προσπάθειά της να ενταχθεί στο NATO. Αναφέρεται μάλιστα ότι ο Vladimir Putin κατά την τελευταία μέρα της Συνόδου στο Βουκουρέστι δήλωσε ότι η Ουκρανία δεν είναι καν ένα κράτος, υποστηρίζοντας ότι το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Ουκρανίας είχε παραχωρηθεί από τη Ρωσία. Στη Γεωργία, οι αρχές παραπονιούνται ότι η Ρωσία επιταχύνει την προσάρτηση της Αμπχαζίας και Οσετίας, περιοχές που διατηρούν μια μη αναγνωρισμένη ανεξαρτησία από το Κρεμλίνο. Την ημέρα της απόφασης της Συνόδου, ο Vladimir Putin έστειλε μια επιστολή στους ηγέτες των δύο περιοχών και υποσχέθηκε ότι η Ρωσία θα εντείνει και διευρύνει τη συνεργασία μαζί τους. Η Γεωργία εξέφρασε το φόβο ότι η προσέγγισή της στο NATO μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την μόνιμη απώλεια της Αμπχαζίας. Η δίκαιη διεξαγωγή των επικείμενων εκλογών (Μάιος 2008) αλλά και μια ψύχραιμη προσέγγιση για την Αμπχαζία θα διέλυε τους φόβους των χωρών του NATO, και ιδίως της Γερμανίας, για την καταλληλότητα της Γεωργίας να ενταχθεί στη Συμμαχία.

Από την άλλη πλευρά, η αναποφασιστικότητα λήψης απόφασης στο NATO αφήνει μεγάλο περιθώριο δράσης της Ε.Ε. Η Ε.Ε., όμως, δεν έχει δείξει μεγάλη επιθυμία να αναπτύξει έναν τόσο ηγετικό ρόλο στην ευρωπαϊκή ήπειρο προσεγγίζοντας την Ουκρανία. Επισημαίνεται ότι η Ε.Ε. ακόμη προσπαθεί να αφομοιώσει την τελευταία της διεύρυνση στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, καθώς αυτές οι χώρες φαίνεται να οπισθοδρομούν παρά να προχωρούν σε θέματα κράτους δικαίου και οργανωμένου εγκλήματος. Όπως αναφέρει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Βουλγαρία πρέπει να αντιμετωπίσει το θέμα της εγκληματικότητας. Το άλλο σημαντικό θέμα είναι οι αντιπυραυλικές αμυντικές αμερικανικές βάσεις: δέκα αναχαιτιστικούς πυραύλους στην Πολωνία και ένα ραντάρ στη Τσεχία. Ο Αμερικανός Πρόεδρος Georges Bush είναι διατεθειμένος να διευθετήσει το ζήτημα με τη Ρωσία, χωρίς, μέχρι στιγμής θετικά αποτελέσματα. Επιπλέον, είχε προτείνει διάφορα μέτρα. Έχει υποσχεθεί να μην ενεργοποιηθεί το σύστημα μέχρι να εμφανισθεί μια απειλή και να υπάρχει πρόσβαση στους Ρώσους αξιωματούχους. Η Ρωσία ζητά την τοποθέτηση επιτηρητών γύρω και από τις δύο πλευρές, ένα αίτημα που έχει προκαλέσει τη δυσαρέσκεια στις χώρες που 19 χρόνια πριν ήταν απρόθυμα μέλη του Σοβιετικού Συμφώνου της Βαρσοβίας. Η Τσεχία έχει κάνει μια συμφωνία για τη φιλοξενία του Αμερικανικού ραντάρ. Η Πολωνία όμως

³¹ "Redrawing the MAP in Europe", Economist, 10/4/2008

αναμένει την επίτευξη μιας συμφωνίας με καλύτερους όρους- ιδίως σε ότι αφορά την αμερικανική βοήθεια για τον εκσυγχρονισμό των στρατιωτικών δυνάμεων. Η αμερικανική πολιτική στην Ανατολική Ευρώπη παύει να είναι τόσο ελκυστική όσο ήταν. Οι προηγούμενες επιτυχίες της, όπως ήταν η επέκταση του NATO στα κράτη της Βαλτικής επισκιάζεται από έλλειψη ενότητας..

«...Το επίσημο ανακοινωθέν καθορίζει ότι το MAP είναι «το επόμενο βήμα» για την Ουκρανία και τη Γεωργία «στην άμεση πορεία τους προς την ένταξη». Ισορροπώντας, οι Σύμμαχοι κάνουν λόγο για την ανάγκη να εξεταστούν «σε υψηλό επίπεδο τα σημαντικά ερωτήματα, τα οποία συνδέονται με τις αιτήσεις τους για να λάβουν MAP». Οι εκτιμήσεις εμπειρών διπλωματών είναι ότι λογικά οι δύο πρώην σοβιετικές δημοκρατίες θα λάβουν το MAP, ίσως και στην επόμενη σύνοδο κορυφής το 2009, όταν θα έχει αλλάξει και ο αμερικανός πρόεδρος.

Στο ζήτημα της αντιπυραυλικής ασπίδας, που τόση συζήτηση έχει προκαλέσει σε Ρωσία και Ευρώπη, οι Αμερικανοί τα πήγαν ακόμη καλύτερα. Πέτυχαν να τους αναγνωριστεί ότι η εγκατάσταση συστημάτων της ασπίδας σε Πολωνία και Τσεχία συμβάλλει στην προστασία των Συμμάχων, ενώ προτείνεται και η εξέταση της δημιουργίας μιας ευρύτερης συμμαχικής αντιπυραυλικής άμυνας.

Η πρόθεση του προέδρου της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί να οδηγήσει τη χώρα του πίσω στο στρατιωτικό σκέλος του NATO προμηνύεται ίσως τις πλέον ενδιαφέρουσες εξελίξεις. Ο Σαρκοζί δεν είναι φιλοατλαντιστής, όπως απλοϊκά περιγράφεται. Είναι πολύ πιο φιλόδοξος και βαθιά μέσα του τρέφει γκωλικές φιλοδοξίες -κατ' άλλους ψευδαισθήσεις-, ακόμη και αν απέχει πολύ του διαμετρήματος του στρατηγού Ντε Γκωλ. Ωστόσο έχει κατανοήσει ότι η φιλοδοξία της Γαλλίας να ηγηθεί μιας «ανεξάρτητης» κοινής ευρωπαϊκής άμυνας (εντός NATO) δεν μπορεί να υλοποιηθεί σε άμεση αντιπαράθεση με την Ουάσιγκτον. Μια ευθεία σύγκρουση με την Ουάσιγκτον σημαίνει ότι η Γαλλία θα βρει απέναντί της όλα τα κράτη της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, καθοδηγούμενα φυσικά από τη Βρετανία.

Γι' αυτό ακριβώς ο Σαρκοζί επισκέφθηκε το Λονδίνο. Εκτιμά ρεαλιστικά ότι δεν μπορεί να υπάρξει ισχυρή ευρωπαϊκή άμυνα χωρίς τους Βρετανούς, τους μόνους πέραν των Γάλλων που έχουν δυνατότητα προβολής ισχύος στο εξωτερικό, και ότι ο γαλλογερμανικός άξονας δεν επαρκεί. Συμπέρασμα; Τον τελευταίο λόγο σε μια ευρωπαϊκή άμυνα διατηρούν- εμμέσως- οι Αμερικανοί, «εποπτεύοντας» ουσιαστικά την ευρωπαϊκή ασφάλεια.» (Α. Αθανασόπουλος, «Οι Ευρωπαίοι και το NATO», *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 11/4/2008.)

«Στην πραγματικότητα, η αμερικανική πολιτική και η ρωσική αντίδραση τους είχαν θέσει ενώπιον ενός διλήμματος. Εάν αποδέχονταν τις αμερικανικές θέσεις, η Γηραιά Ήπειρος θα βρισκόταν στο κέντρο ενός νέου Ψυχρού Πολέμου. Αυτό δεν ανησυχεί τις ΗΠΑ. Τις ανησυχεί το γεγονός ότι η «Αρκούδα» δεν είναι πια «στα γόνατα». Για να διατηρήσουν το στρατηγικό τους πλεονέκτημα, προωθούν την πολιτικοστρατιωτική περικύκλωση της Ρωσίας. Αυτό τον σκοπό εξυπηρετούν η διεύρυνση του NATO μέχρι τα ρωσικά σύνορα, η εγκατάσταση της αντιπυραυλικής ασπίδας και η -όχι αβάσιμη- κριτική για δημοκρατικά ελλείμματα.

Σήμερα, η Μόσχα νιώθει πολύ μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση. Με όπλο την κρατική εξουσία και με προίκα την άνοδο των τιμών της ενέργειας, ο πρόεδρος Πούτιν

«επανεθνικοποίησε» και την πολιτική και την οικονομία, που είχε αλωθεί από τους ολιγάρχες. Με την αμετροέπειά τους, οι ΗΠΑ ουσιαστικά τον εξώθησαν να ζητήσει πιο γρήγορα και πιο αποφασιστικά μια νέα ισορροπία, που να αντιστοιχεί στο μέγεθος και το δυναμικό της χώρας του. Η επιθετική πολιτική των Αμερικανών είχε και έναν δευτερογενή στόχο: Να υποχρεώσει την Ευρώπη να στοιχιστεί πίσω τους, εγκαταλείποντας τα σχέδιά της για πολιτική χειραφέτηση κι ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων με τη Μόσχα. Η Γηραιά Ήπειρος έχει ζωτική ανάγκη την ενέργεια της Ρωσίας και η Ρωσία την τεχνολογία, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες της Ευρώπης. Με άλλα λόγια, υπάρχει ισχυρή βάση αμοιβαίου συμφέροντος.

Η Ουάσιγκτον αντιτίθεται στη στρατηγική σχέση των Ευρωπαίων με τη Μόσχα, με το επιχείρημα ότι θα εξαρτηθούν ενεργειακά απ' αυτήν, γεγονός που θα οδηγήσει και στην πολιτική εξάρτησή τους. Στην πραγματικότητα, οι ΗΠΑ προσπαθούν να ρυμουλκίσουν τη Γηραιά Ήπειρο σε μια πολιτική, που θα αναβιώνει με νέους όρους τη διαχωριστική γραμμή Δύση - Ανατολή, με τη διαφορά ότι τώρα θα είναι μετατοπισμένη πολύ ανατολικότερα.

Στο Βουκουρέστι, η «παλιά Ευρώπη» αντέδρασε, κρίνοντας ότι το περαιτέρω «στρίμωγμα» της Ρωσίας θα είχε αρνητικές παρενέργειες. Γι' αυτό κι απέρριψε την άμεση εφαρμογή της αμερικανικής γραμμής, αφήνοντας, όμως, την πόρτα ανοικτή για προώθησή της σε άλλη συγκυρία. Στην πραγματικότητα, μπορεί ο πρόεδρος Μπους να «τσαλακώθηκε», αλλά η αμερικανική εξωτερική πολιτική δεν έφυγε από το Βουκουρέστι με άδεια χέρια...» (Σ. Λυγερός, «Το τρίγωνο ΗΠΑ - Ευρώπη - Ρωσία», *Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*, 8/4/2008).

Αγγλικός τύπος

Τα δημοσιεύματα του αγγλικού τύπου τον Απρίλιο μεταξύ άλλων αναφέρονται στην Σύνοδο Κορυφής του NATO που πραγματοποιήθηκε στο Βουκουρέστι (2-4 Απριλίου). Αναλυτική αναφορά γίνεται στους στόχους και στα θέματα που συζητήθηκαν στη διήμερη Σύνοδο. Ο αγγλικός τύπος κάνει μεγάλη αναφορά στο ότι η Σύνοδος Κορυφής κλήθηκε να αντιμετωπίσει, πέρα από το Αφγανιστάν και τις τεταμένες σχέσεις με τη Ρωσία και την πΓΔΜ. Ωστόσο, διπλωμάτες και πολιτικοί επιχειρήσαν να πείσουν την Ελλάδα να μη θέσει βέτο στην πρόσκληση στην πΓΔΜ να ενταχθεί στο NATO, γιατί πολλά μέλη της Ε.Ε. και του NATO εκτιμούν ότι η ένταξή της στη Συμμαχία θα συμβάλει στη διατήρηση της σταθερότητας.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στο γεγονός ότι οι ηγέτες του NATO αποφάσισαν ότι η προσεχής σύνοδος κορυφής της Συμμαχίας, που είναι η 60η επέτειος από την ίδρυσή της, θα γίνει τον Απρίλιο του 2009 στο Στρασβούργο και στο Κελ, στις δύο όχθες του Ρήνου στα γαλλογερμανικά σύνορα. Αυτή θα είναι η πρώτη φορά στην ιστορία του NATO που δύο χώρες μέλη θα συνδιοργανώσουν τη Σύνοδο Κορυφής. Σύμφωνα με τον αγγλικό τύπο η πρόθεση των ηγετών των δύο χωρών είναι να δώσουν έμφαση στη γαλλο-γερμανική φιλία και στη σημασία του NATO για την ειρήνη στην Ευρώπη τα επόμενα έτη. Σε αναφορές του αγγλικού τύπου τονίζεται ότι παρόλο που αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η επέκταση του NATO θα αποβεί προς όφελος της ίδιας της συμμαχίας και των νέων κρατών-μελών, τα πράγματα δεν κινήθηκαν ομαλά, ειδικά ως προς τις ΗΠΑ. Η μεγαλύτερη στρατιωτική συμμαχία στην ιστορία εισήλθε στον 21ο αιώνα χωρίς να έχει ενιαία άποψη για τις απειλές με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη και χωρίς να γνωρίζει πώς θα τις αντιμετωπίσει. Το Αφγανιστάν είναι ένα από τα σημαντικότερα

προβλήματα του NATO με είκοσι έξι χώρες του οργανισμού και 47.000 στρατιώτες να συμμετέχουν στην προσπάθεια ανοικοδόμησης της χώρας. Οι επιχειρήσεις, όμως, δεν πηγαίνουν καλά καθώς υπάρχουν αρκετές δυσκολίες στο νότιο Αφγανιστάν. Οι ΗΠΑ έχουν τη μεγαλύτερη στρατιωτική παρουσία, αλλά και τις μεγαλύτερες απώλειες, με τη Βρετανία και τον Καναδά να ακολουθούν. Οι υπόλοιπες χώρες, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ισπανία και η Ιταλία δεν έδειξαν ιδιαίτερη προθυμία να στείλουν επιπλέον στρατιώτες και όταν υπήρξε κάποιος συμβιβασμός, απαίτησαν να θέσουν τους δικούς τους όρους ως προς τις περιοχές ανάπτυξης των στρατιωτών τους. Η εικόνα αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια κουρασμένη συμμαχία, της οποίας κάποια μέλη προθυμοποιούνται να αναλάβουν δύσκολα καθήκοντα και κάποια άλλα της γυρίζουν τις πλάτες.

- “Leading article: It’s time for a more nuanced approach to the Kremlin”, Independent, 07/04/2008
- Brown C, “EU allies unite against Bush over Nato membership for Georgia and Ukraine”, Independent, 03/04/2008
- Dejevsky M, “The Big Question: What are the consequences if Nato expands further to the east?”, Independent, 03/04/2008
- Pfeifer S, “Ex-Nato chief urges ethics code”, Financial Times, 14/04/2008,
- MacDonald N, “Snap Macedonian elections jeopardise Nato and EU accession”, Financial Times, 11/04/2008,
- “Macedonia dissolves parliament”, Financial Times, 11/04/2008,

Γαλλικός τύπος

Ο Γαλλικός τύπος επεσήμανε μεταξύ άλλων ότι η σύνοδος του NATO ήταν απρόβλεπτη. Αναφορικά με το ζήτημα του Αφγανιστάν, αναφερόταν ότι η επιχείρηση στο Αφγανιστάν είναι το μεγάλο τεστ της ατλαντικής συμμαχίας. Στο Βουκουρέστι, το NATO θα έπρεπε να εγκρίνει μια νέα στρατιωτική και πολιτική στρατηγική. Θα έπρεπε να κατευνάσει τις ανησυχίες για την έλλειψη συντονισμού των πολιτικών και στρατιωτικών προσπαθειών. Όλοι αναγνωρίζουν την ανάγκη για μεταρρύθμιση της Συμμαχίας, χωρίς, όμως, να έχουν το ίδιο όραμα. Από τη μια πλευρά υπάρχει το αμερικανικό όραμα για ένα «Παγκόσμιο NATO», μια «Συμμαχία παγκόσμιας ασφάλειας» με την πρόθεση γεωγραφικής επέκτασης (με την άσκηση πολιτικής επέκτασης και συμμαχιών) και θεματικής επέκτασης με την κάλυψη του πολιτικού μέρους των κρίσεων. Ο Γαλλικός τύπος υποστηρίζει ότι η Γαλλία προτιμά να δώσει έμφαση στην απαραίτητη μεταρρύθμιση των ήδη υπάρχουσών δομών και στη διατήρηση του ευρωατλαντικού στρατιωτικού χαρακτήρα.

Μέρος αυτής της συζήτησης είναι και η ένταξη ή όχι στο NATO της Ουκρανίας και της Γεωργίας. Αυτές οι δύο χώρες έχουν ξεκινήσει έναν εντατικό διάλογο με τη Συμμαχία και θέλουν να προχωρήσουν στο επόμενο βήμα, αυτό ενός σχεδίου δράσης με στόχο την ένταξη. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής μαζί με τον Καναδά, τις χώρες της Βαλτικής και την πλειοψηφία των παλιών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης υποστηρίζουν αυτήν την κίνηση. Από την άλλη πλευρά, η Γαλλία, η Ιταλία, το Βέλγιο, η Ελλάδα και η Ισπανία εκτιμούν αυτήν την κίνηση ως πρόωρη και θεωρούν ότι δεν υπάρχει λόγος για μια επίθεση κατά της Ρωσίας.

Η επαναπροσέγγιση του NATO από τη Γαλλία και η επιστροφή στη στρατιωτική δομή της Συμμαχίας (από την οποία έχει αποχωρήσει η Γαλλία από το 1966) εξαρτάται

από μια ουσιαστική ανανέωση της ατλαντικής Συμμαχίας και από μια παράλληλη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής άμυνας. Μια παρόμοια κίνηση θα συνέβαλλε στο να προωθήσει η Γαλλία την ΚΕΠΠΑ κατά τη διάρκεια της Προεδρίας της. Η Γαλλία αναμένεται να προβεί σε αυτό το διάβημα κατά την 60^η επέτειο της Συμμαχίας, τον Απρίλιο του 2009, κατά τη συνάντηση της Συμμαχίας στο Στρασβούργο και στο Κελ.

Όπως υποστήριξε ο Jean Dufourcq, η Σύνοδος Κορυφής του NATO στο Βουκουρέστι με τα ζητήματα της διεύρυνσης, της αντιπυραυλικής άμυνας της Ευρώπης, τη ρωσική αντίδραση ή ακόμη τη στρατιωτική δέσμευση της Συμμαχίας στο Αφγανιστάν μας θυμίζουν περασμένες εποχές, όπως τις εποχές των κλασικών πολέμων. Αυτή η αντιμετώπιση αγνοεί τη σημερινή πραγματικότητα και τα σύγχρονα προβλήματα της δημογραφικής επανάστασης, της οικολογικής πρόκλησης και της ανακατανομής του πλούτου. Με τη Σύνοδο στο Βουκουρέστι αποκτούμε μια νέα μορφή διπολισμού μεταξύ του αναπτυσσόμενου δυτικού κόσμου και ενός ταραχώδους κόσμου, ενός επιθετικού κόσμου με εντάσεις. Απαιτείται μια καλύτερη προσέγγιση στόχων και μέσων, ένας συνδυασμός των διαφόρων επιμέρους τομέων που είναι οι στρατιωτικές, πολιτικές, οικονομικές ή διπλωματικές στρατηγικές για το διαχωρισμό των προσπαθειών για ασφάλεια και άμυνα και για τα προγράμματά εξοπλισμού. Το μεγάλο στοίχημα του 21^{ου} αιώνα στον τομέα της ασφάλειας είναι να βρούμε την ψυχραιμία μας και την αναλυτική μας ικανότητα. Είναι απαραίτητη μια παγκόσμια δύναμη αν θέλουμε μια συνολική στρατηγική σύμφωνα με τα συμφέροντα και τις αξίες μας. Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να ελαττώσουμε τις εσωτερικές μας εναισθησίες και να ασχοληθούμε με τη διατηρήσιμη ενσωμάτωση της ευρωμεσογειακής περιοχής που μας περιβάλλει.

- Arnaud de La Grange, “Les cinq défis de l’Otan au sommet de Bucarest”, Le Figaro, 2/4/2008.
- Propos recueillis par François Vignal, Claude Bartolone: “Il y a un alignement de la France sur Bush”, Liberation, 8/4/2008.
- J. Dufourcq “La grande guerre et la vraie paix sont mortes ensemble”, Liberation, 4/4/2008
- J.-P., Perrin, “Nicolas Sarkozy au sommet de l’Otan à Bucarest jeudi”, Liberation, 4/4/2008
- “L’Europe vaut mieux que des chimères”, Le Figaro, 3/4/2008.

Γερμανικός τύπος

Ένα από τα τρία φλέγοντα ζητήματα που απασχόλησαν τη Σύνοδο Κορυφής του NATO ήταν η διεύρυνση της Συμμαχίας προς τη Γεωργία και την Ουκρανία. Όπως επισημαίνεται και στο Γερμανικό τύπο, αν και ο Αμερικανός Πρόεδρος Georges Bush είχε προσφέρει ένα σαφές πλαίσιο για την υλοποίηση αυτού του στόχου (ένα πρόγραμμα προετοιμασίας των δύο χωρών, ένας οδικός χάρτης μεταγενέστερης ένταξής τους στο NATO), στη Σύνοδο δεν αποφασίστηκε η διεύρυνση της Συμμαχίας προς αυτές τις χώρες. Γερμανία, Γαλλία και αρκετές χώρες-μέλη τάχθηκαν εξ αρχής εναντίον της ένταξης των χωρών αυτών. Πρώτον, διότι δεν επιθυμούν νέα ένταση στις σχέσεις με τη Ρωσία και δεύτερον επειδή θέλουν να αποφύγουν τη μεταφορά στους κόλπους του NATO των αποσχιστικών τάσεων της Αμπχαζίας και Οσετίας. Χαρακτηριστικές ήταν οι δηλώσεις της Γερμανίδας Καγκελαρίου Angela Merkel λίγο πριν ξεκινήσουν οι εργασίες της Συνόδου. Δήλωσε ότι η πόρτα του NATO είναι ανοιχτή, υπάρχει όμως μια διαφωνία

με τις ΗΠΑ. Δεν είναι τώρα η κατάλληλη στιγμή για την ένταξη Γεωργίας και Ουκρανίας. Επιπλέον, Γερμανία και Γαλλία εναντιώνονται στην προοπτική αυτή, υποστηρίζοντας ότι πιθανή διεύρυνση του NATO προς την Ανατολή, θα καταφέρει σοβαρό πλήγμα στις σχέσεις NATO-Ρωσίας.

Ο Αμερικανός Πρόεδρος επιθυμούσε μια «ιστορική απόφαση» για την ένταξη στο NATO τριών Βαλκανικών χωρών (Κροατίας, Αλβανίας και πΓΔΜ). Το βέτο της Ελλάδας σχολιάστηκε στην πλειονότητα του γερμανόφωνου τύπου ως 'αδιαλλαξία' που επιβάλλει η ελληνική εσωτερική πολιτική. Οι εφημερίδες έκαναν λόγο για αδιαλλαξία και των δύο πλευρών, εκτιμώντας ότι επρόκειτο στην ουσία για ευκαιρία μιας ιστορικής απόφασης εντός του NATO. Ο Γερμανός Υπουργός Εξωτερικών Frank-Walter Steinmeier τόνισε πως θα επιθυμούσε να υποδεχτεί και τα τρία κράτη, αναγνώρισε, ωστόσο, ότι για την ένταξη της πΓΔΜ χρειάζεται η ψήφος της Ελλάδας.

Ως προς το θέμα του Αφγανιστάν και την ενίσχυση των στρατιωτικών δυνάμεων που βρίσκονται σταθμευμένες εκεί, μέχρι πρότινος οι ΗΠΑ πίεζαν προς αυτήν την κατεύθυνση κυρίως τη Γερμανία. Η Αμερικανίδα Υπουργός Εξωτερικών Condoleezza Rice άσκησε μάλιστα και κριτική στην Γερμανία για την απόφαση της να μην διαθέσει περισσότερα στρατεύματα στο Αφγανιστάν. Θετική ήταν πάντως η απάντηση της Γαλλίας στο αμερικανικό αίτημα συνδρομής. Περίπου 1.500 στρατιώτες θα αποσταλούν στο Αφγανιστάν διπλασιάζοντας σχεδόν την γαλλική παρουσία εκεί.

- H.Croll, "Bush setzt Nato-Versprechen für Georgien und Ukraine", Die Welt, 4/4/2008
- J. Voswinkel, "Was hat Bush mit der Nato vor?", Die Zeit, 1/4/2008
- S. Kornelius, "Dramatischer Gipfel seit einem Jahrzehnt", Süddeutsche Zeitung, 2/4/2008
- "Merkel sperrt sich gegen rasche Nato-Osterweiterung", Die Welt, 3/4/2008

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ, ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Ε.

(Για λογαριασμό του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών).

Επιλογή από ευρύτερο κείμενο που παραδόθηκε το Μάρτιο 2008 (0' τριμηνιαίο δελτίο). Την ομάδα έργου συντονίζει ο Νίκος Κουτσιαράς.

«Η εκπαίδευση με μια ματιά 2007: οι δείκτες του ΟΟΣΑ», Σεπτέμβριος 2007.

Η έκθεση «Η εκπαίδευση με μια ματιά» είναι η ετήσια σύνοψη δεδομένων και αναλύσεων για την εκπαίδευση στις χώρες του ΟΟΣΑ και παρέχει μια συγκρίσιμη και ενημερωμένη σειρά δεικτών για τα εκπαιδευτικά συστήματα των 30 χωρών μελών και των συνεργαζόμενων χωρών του Οργανισμού. Οι κύριοι τομείς που εξετάζονται είναι η συμμετοχή και οι επιδόσεις στην εκπαίδευση, οι δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες για την εκπαίδευση, η κατάσταση της δια βίου μάθησης και οι συνθήκες για μαθητές και εκπαιδευτικούς. Η έκδοση του 2007 διερευνά τις συνέπειες της επέκτασης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις αγορές εργασίας, τονίζοντας πως κατά τις τελευταίες δεκαετίες τα ποσοστά αποφοίτησης από την ανώτατη εκπαίδευση αυξήθηκαν σημαντικά

στις χώρες του ΟΟΣΑ και καταλήγει στο συμπέρασμα πως η επέκταση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επέδρασε θετικά στα άτομα και στις οικονομίες των κρατών.

Ένα από τα βασικά ευρήματα της έρευνα είναι η αύξηση των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, καθώς σε 22 από τις χώρες του ΟΟΣΑ και σε 4 συνεργαζόμενες χώρες (Εσθονία, Ισραήλ, Ρωσία και Σλοβενία) το 60% ή μεγαλύτερο ποσοστό ενηλίκων έχουν ολοκληρώσει, τουλάχιστον, την ανώτερη δευτεροβάθμια, ενώ το 26% έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Από τα άτομα που φοιτούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, τα νεότερα είναι αυτά που έλκονται από τις κοινωνικές, εμπορικές και νομικές σπουδές, καθώς το ένα τρίτο σχεδόν του ενήλικου πληθυσμού ακολούθησε τους παραπάνω κλάδους. Να σημειωθεί ότι οι νεότεροι ενήλικες που είναι απόφοιτοι των εν λόγω σπουδών είναι σχεδόν 3,5 φορές περισσότεροι από τους ενήλικες μεγαλύτερης ηλικίας.

Από το 1995 και έπειτα το ποσοστό αποφοίτησης από την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σημείωσε αύξηση 7% κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ για τις οποίες υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία. Σε 21 από τις 24 χώρες του Οργανισμού το ποσοστό αποφοίτησης ξεπερνά το 70% και σε περιπτώσεις όπως της Γερμανίας, της Ελλάδας, της Ιαπωνίας, της Ιρλανδίας, της Κορέας, της Νορβηγίας και της Φινλανδίας ισούται ή υπερβαίνει το 90%, ενώ το χάσμα μεταξύ των ποσοστών αποφοίτησης στο Μεξικό και την Τουρκία και των αντίστοιχων ποσοστών σε άλλες χώρες του ΟΟΣΑ συρρικνώνεται. Παράλληλα, οι γυναίκες έχουν σήμερα περισσότερες πιθανότητες να ολοκληρώσουν την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση απ' ότι οι άνδρες, με εξαιρέσεις τις περιπτώσεις της Ελβετίας, της Κορέας και της Τουρκίας.

Ανάλογη είναι και η αύξηση του αριθμού αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς στις 24 χώρες του ΟΟΣΑ, για τις οποίες υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία, το 36% κατά μέσο όρο των φοιτητών στην ανάλογη ηλικιακή ομάδα έχει ολοκληρώσει την παραδοσιακή πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Την τελευταία δεκαετία το ποσοστό αποφοίτησης διπλασιάστηκε στην Αυστρία, την Ελβετία, την Ιταλία, την Πορτογαλία και τη Φινλανδία. Ωστόσο, διατηρούνται μεγάλες αποκλίσεις αναφορικά με τις συγκεκριμένες επιδόσεις, καθώς, τα ποσοστά αποφοίτησης κυμαίνονται από περίπου ή λιγότερο του 20% στην Αυστρία, τη Γερμανία και την Τουρκία έως πάνω από 40% στην Αυστραλία, τη Δανία, την Ισλανδία, την Ιταλία, την Ολλανδία, τη Νέα Ζηλανδία, τη Νορβηγία, την Πολωνία και τη Φινλανδία. Στην Ελλάδα, το ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με την αντίστοιχη ηλικιακή ομάδα ανέρχεται περίπου στο 26%, επίδοση κατά περίπου 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη από τις επιδόσεις του 2000 και 1995, που κυμαίνονταν στο ίδιο επίπεδο. Η προσδοκία των μαθητών για συνέχιση των σπουδών τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται στο 57% στις χώρες του ΟΟΣΑ, παρουσιάζοντας, ωστόσο, μεγάλες διαφορές που εκτείνονται από το 95% των μαθητών στην Κορέα έως το 21% των μαθητών στη Γερμανία. Σύμφωνα με τους δείκτες, οι προσδοκίες ποικίλλουν, επίσης, στο εσωτερικό των χωρών ανάλογα με το φύλο, το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο και την ιδιότητα του μετανάστη.

Η διεθνής μετανάστευση είναι σήμερα ένα βασικό θέμα στην πλειονότητα των χωρών του ΟΟΣΑ και πυροδοτεί έντονες συζητήσεις για την εξεύρεση των επιτυχέστερων τρόπων ενσωμάτωσης των μεταναστών στις κοινωνίες και τις αγορές εργασίας. Σε 14 χώρες του ΟΟΣΑ με σημαντικούς πληθυσμούς μεταναστών, οι μαθητές της πρώτης γενιάς υπολείπονται 48 μονάδες κατά μέσο όρο των ημεδαπών συμμαθητών

τους στη βαθμολογική κλίμακα στα μαθηματικά, ενώ η υστέρηση των μαθητών που ανήκουν στη δεύτερη γενιά μεταναστών παραμένει εξίσου σημαντική.

Ακόμα ένα εύρημα της έρευνας είναι πως τα αποτελέσματα των προσπαθειών για τη συμμετοχή μαθητών από οικογένειες εργατών στην ανώτατη εκπαίδευση διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα. Η μείωση των θέσεων ανειδίκευτης εργασίας στις αναπτυγμένες χώρες συνεπάγεται τον κίνδυνο οι ανειδίκευτοι εργάτες να καταντήσουν ένα αυξανόμενο κοινωνικό βάρος και να βρεθούν αντιμέτωποι με σημαντικές ανισότητες. Η εξασφάλιση ίσων όρων μεταξύ των εύπορων και των λιγότερο εύπορων μαθητών δεν είναι απλά ένα θέμα ισότητας, είναι, επίσης, ένας τρόπος αύξησης της συνολικής ανταγωνιστικότητας της εργασίας. Σε πολλές χώρες οι μαθητές έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να φοιτήσουν στην ανώτατη εκπαίδευση εάν οι γονείς τους έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Ιρλανδία και η Ισπανία παρέχουν ισότιμη πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση, ενώ στην Αυστρία, στη Γαλλία, στη Γερμανία και στην Πορτογαλία οι πιθανότητες των μαθητών από οικογένειες εργατών να φοιτήσουν στην ανώτατη εκπαίδευση είναι μόνο οι μισές σε σχέση με τον αριθμό που θα μπορούσε να συμπεράνει κάποιος δεδομένης της αναλογίας τους στον πληθυσμό. Το επιχείρημα ενισχύεται από το γεγονός ότι οι οικονομίες των χωρών του ΟΟΣΑ βασίζονται όλο και περισσότερο στη σταθερή προσφορά καλά μορφωμένων εργαζομένων, καθώς όσο περισσότερος χρόνος αφιερώνεται στην εκπαίδευση, τόσο περισσότερες οι πιθανότητες απασχόλησης και υψηλότερων αποδοχών. Τα ποσοστά απασχόλησης αυξάνονται παράλληλα με το εκπαιδευτικό επίπεδο στην πλειονότητα των χωρών του ΟΟΣΑ, ενώ, με λίγες εξαιρέσεις, το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι αισθητά υψηλότερο από αυτό των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας.

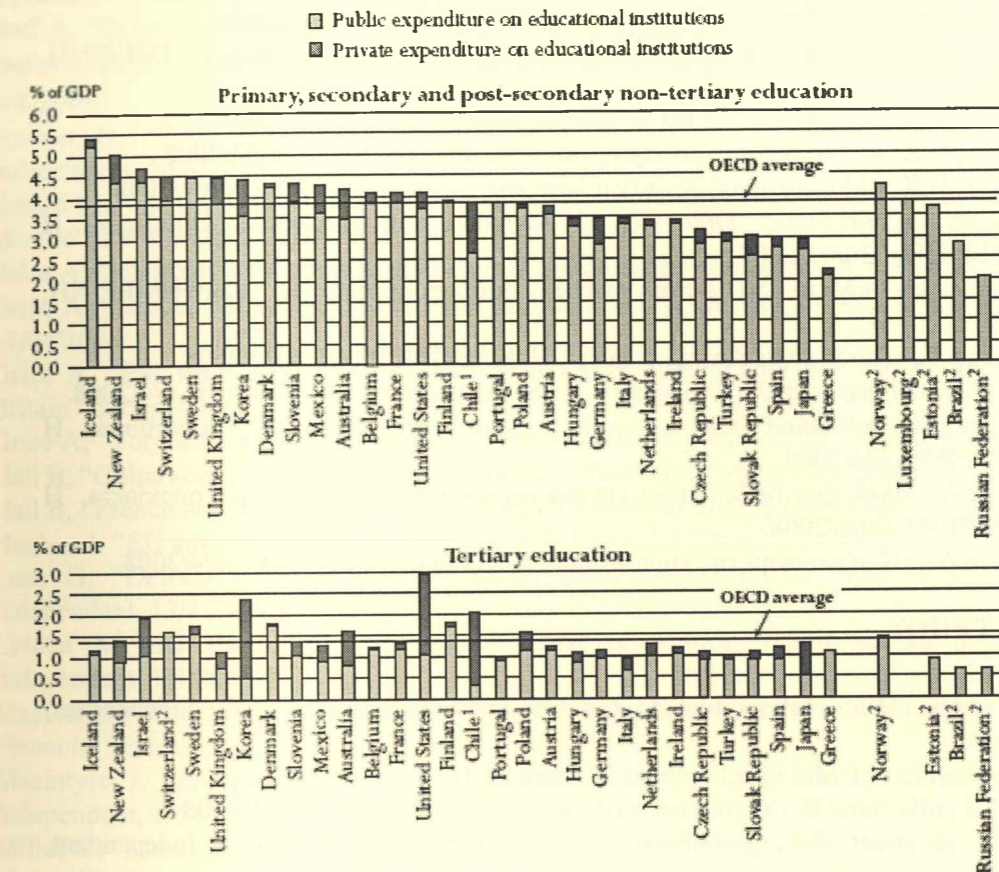
Αναφορικά με τις δαπάνες για την εκπαίδευση, οι χώρες του ΟΟΣΑ διαθέτουν το 6,2% του συνολικού τους ΑΕΠ στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και αρχίζουν να δίνουν μεγαλύτερη σημασία στην αποδοτικότητα των εκπαιδευτικών τους συστημάτων. Η επέκταση της εκπαίδευσης συνοδεύτηκε από μαζικές επενδύσεις. Μεταξύ του 1995 και του 2004 και για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες οι δαπάνες για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αυξήθηκαν 42% κατά μέσο όρο στις χώρες του ΟΟΣΑ. Οι μέσες δαπάνες κεντρικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών (εξαιρουμένων των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης και των επικουρικών υπηρεσιών) στα τριτοβάθμια ιδρύματα ανέρχονται περίπου στα 7.664 δολάρια ΗΠΑ ανά μαθητή. Πιο συγκεκριμένα, οι δαπάνες κυμαίνονται από 4.500 δολάρια ή λιγότερα στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Πολωνία και την Τουρκία έως πάνω από 9.000 στην Αυστραλία, την Αυστρία, τη Δανία, την Ελβετία, τις ΗΠΑ και τη Νορβηγία.

Οι ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης της εκπαίδευσης αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, καθώς κατά μέσο όρο οι χώρες του ΟΟΣΑ αφιερώνουν το 13,4% των συνολικών δημοσίων δαπανών, κάτι, ωστόσο, που ποικίλλει από το 10% ή λιγότερο στη Γερμανία, την Τσεχία, την Ελλάδα, την Ιαπωνία και την Ιταλία έως πάνω από 20% στο Μεξικό και τη Νέα Ζηλανδία. Το 2004 το 87% κατά μέσο όρο των δαπανών για όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης προερχόταν από δημόσιες πηγές. Σε όλες τις χώρες για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα συγκρίσιμα στοιχεία και για όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα μαζί, η δημόσια χρηματοδότηση αυξήθηκε κατά την περίοδο 1995 – 2004. Ωστόσο, οι ιδιωτικές δαπάνες αυξήθηκαν ακόμα περισσότερο στα τρία τέταρτα σχεδόν των χωρών. Περίπου το 24% των δαπανών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και το 20% των δαπανών

για τα ιδρύματα προσχολικής εκπαίδευσης προήλθαν από ιδιωτικές πηγές, με εξαιρέσεις τις περιπτώσεις της Νορβηγίας και της Ελλάδας, όπου η ιδιωτική χρηματοδότηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι σχεδόν μηδενική.

Πίνακας Δημόσιες και Ιδιωτικές Δαπάνες για τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ως Ποσοστό του ΑΕΠ (2004)

Chart B2.2. Expenditure on educational institutions as a percentage of GDP (2004)
From public and private sources, by level of education, source of funds and year

1. Year of reference 2005.

2. Public expenditure only.

Countries are ranked in descending order of expenditure from both public and private sources on educational institutions in primary, secondary and post-secondary non-tertiary education.

Source: OECD, Table B2.4. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/edu/eag2007).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/063186423156>

ΤΥΠΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ

- Michel L & Schiltz L., «Νέα μέτρα για την ανάπτυξη και ένα καλύτερο μέλλον των φτωχών κρατών», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 9/4/2008.
- Wallström M., «Ο Ευρωπαίος πολίτης αποζητά τη συμμετοχή», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 2/4/2008.
- Βαληνάκης Γ., «Μια Ευρώπη για όλους, μια Ευρώπη για εμένα», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 18/4/2008.
- Βερέμης Θ., «Πολιτικές Μεταλλάξεις», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 13/04/2008
- Διαμαντοπούλου Α., «Η θέση της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό όραμα», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 20/4/2008.
- Ιωακειμίδης Π.Κ., «"ΕΟΚ και NATO το ίδιο συνδικάτο"; ΤΑ ΝΕΑ, 11/04/2008
- Ιωακειμίδης Π.Κ., «Εκπαίδευση, διοίκηση, επικοινωνία», ΤΑ ΝΕΑ, 28/03/2008
- Ιωακειμίδης Π.Κ., «Μας κατανοούν όταν μιλάμε σύγχρονα...», ΤΑ ΝΕΑ, 4/04/2008
- Κουλουμπής Θ., «Κύπρος: Ωρα για το Μνημείο του Αγνώστου Θύματος», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 30/03/2008
- Κουλουμπής Θ., «Μετά το βέτο: ανάγκη ομαλοποίησης», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 6/04/2008
- Παγουλάτος Γ., «Ποιος είναι συντηρητικός;», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 6/04/2008
- Πελαγίδης Θ., «Η ξεροκέφαλη Ευρωπαϊκή Τράπεζα», Κόσμος του Επενδυτή, 6/4/2008.
- Σακελλάρης Π., «Ελλάδα και η κρίσιμη συμμετοχή της στο Eurogroup», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 6/4/2008.
- Τσούκαλης Λ., «Αλλάξαν τα δεδομένα για την ευρωπαϊκή προοπτική της Τουρκίας;», Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 20/4/2008.
- Χρυσόχου Δ., «Η «έκλειψη» της κυριαρχίας», Ο Κόσμος του Επενδυτή, 6/4/2008.

ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

- "As economic clouds follow him to the US, what can Brown do?", Independent, 16/04/2008
- "Cypriots reunite as Ledra street reopens", Financial Times, 3/4/2008
- "Italian exit polls show Berlusconi narrowly ahead", Independent, 14/04/2008
- "Jubilation as street that symbolised a divided Cyprus is reopened", Independent, 4/04/2008
- "Nato closes ranks", Financial Times, 4/04/2008
- "Public 'think Commons has something to hide'", Independent, 12/04/2008
- "The former PM's legacy of illegal actions", Independent, 11/04/2008
- Barber T, "Brussels has limited powers to pressure errant newcomers", Financial Times, 17/04/2008
- Barber T, "EU ministers call for wage restraint", Financial Times, 4/4/2008
- Barber T, "EU wary on financial supervision", Financial Times, 4/4/2008
- Beattie A, "Europeans to launch biofuels lawsuit", Financial Times, 4/4/2008
- Beattie A, "US and EU claim hormone victory", Financial Times, 1/04/2008
- Birch N, "Turkey's ruling party to stand trial for being too religious", Independent, 1/04/2008
- Blitz J, "Bush eases stance on EU defence capacity", Financial Times, 3/04/2008
- Boland V, "Barroso urges Turkey to speed up pace of reform", Financial Times, 11/4/2008
- Boland V, "Sharia' case risks Turkish political stalemate", Financial Times, 1/04/2008
- Boland V, "Turkey faces months of political stalemate", Financial Times, 1/04/2008
- Boland V, "Turkey urged to hasten reforms", Financial Times, 11/4/2008

- Bounds A, "Calls grow for immigrant amnesty", Financial Times, 12/4/2008
- Bounds A, "Deal helps EU ease reliance on Russian gas", Financial Times, 14/4/2008
- Bounds A, "European agency at centre of corruption probe set for expansion", Financial Times, 10/4/2008
- Bounds A, "Scientists attack EU biofuel plans", Financial Times, 11/4/2008
- Brown C, "Warm words from Putin suggest deal on missile defence shield", Independent, 5/04/2008
- Buckley N, "Putin still opposed to US-run missile shield", Financial Times, 6/4/2008
- Cienski J, "Slovakia rows over EU treaty", Financial Times, 5/4/2008
- Coûteaux P.-M., "Russie sera-t-elle la dernière carte de l'Europe?", Le Figaro, 4/4/2008
- Despic-Popovic H., "La fragile Macédoine déstabilisée par l'intransigeance d'Athènes", Liberation, 14/4/2008
- Duff A, "Behold a European foreign policy", Financial Times, 9/04/2008
- Dufourcq J., "La grande guerre et la vraie paix sont mortes ensemble", Liberation, 4/4/2008.
- Fortson D, "Fears for nuclear industry grow as EDF eyes British Energy bid", Independent, 5/04/2008
- Gérard M., "L'évolution de l'OTAN vers un interventionnisme global porte atteinte à son identité", Le Monde, 21/3/2008
- Grice A, "Economy casts long shadow over local elections", Independent, 10/04/2008
- Grice A, "Labour MPs' rebellion against abolition of 10p tax rate grows", Independent, 17/04/2008
- Grice A, "PM leaps to defence of immigrants after Lords claim they do nothing for Britain", Independent, 3/04/2008
- Grice A, "Tory lead cut but Labour's core vote weakens", Independent, 1/04/2008
- Hall B, "China seen as biggest threat to stability", Financial Times, 15/4/2008
- Hall B, "French attack 'inadequate' EU strategy", Financial Times, 16/4/2008
- Hughes J, "EU advisers back fair value change", Financial Times, 2/04/2008
- Lean G, "Defects found in nuclear reactor the French want to build in Britain", Independent, 13/4/2008
- Linden M and Barrett D, "Immigration and economics: report sparks debate", Independent, 1/4/2008
- MacDonald N, "Snap Macedonian elections jeopardise Nato and EU accession", Financial Times, 11/4/2008
- Macintyre J, "Energy giant calls for delayed decision on coal-fired power station", Independent, 1/04/2008
- Millot L., "Moscou demeure inflexible sur l'élargissement", Liberation, 2/4/2008.
- Morris N, "Brown faces poll setback amid talk of challenge", Independent, Independent, 14/4/2008
- Popham P, "The Big Question: Is Cyprus on the brink of bridging Europe's last great political divide?", Independent, 4/4/2008
- Shields R, "Murders prompt EU warning for Bulgaria over organised crime", Independent, 9/04/2008
- Smolar P., "La Géorgie multiplie les efforts pour convaincre les Alliés, divisés, de l'admettre dans l'OTAN", 1/4/2008
- Wagstyl S, "Ukraine treads a careful diplomatic path", Financial Times, 1/4/2008
- Weitzman H, "Monsanto expands European presence", Financial Times, 1/4/2008
- Williamson H, "Germany blocks ex-Soviets' Nato entry", Financial Times, 1/4/2008

Α. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

- Mayer H., “**The Long Legacy of Dorian Gray: Why the European Union Needs to Redefine its Role in Global Affairs**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008. Abstract: The article analyses the future of EU foreign policy and Europe's role in global governance from a normative and from an outside perspective. It argues that Europe needs to acknowledge an increasingly peripheral place in world affairs. It therefore has to create a new narrative for EU external affairs in the twenty-first century which does not see Europe as the anchor of the world. The EU can remain credible and effective only if it fundamentally shifts its mind-set from Europe's promises and ambitions to Europe's global obligations. What matters is not what Europe wants to do, but what Europe has to do to fulfil global duties. Based on six general principles of responsibility (capacity, community, consent, contribution, beneficiary and legitimate expectation principles), the article then defines priorities and primary obligations for Europe which reflect the EU's actual capacities. It calls for a more modest EU that avoids raising unrealistic and exaggerated expectations. Instead of assuming more tasks by chance or choice, the EU must have a clearer sense of what it should do alone and what has to be done through better inter-institutional cooperation. A responsible EU would overcome Euro-centric notions of self-importance and would remain significant only if it served the global community by its very considerable economic and political means.
- Duke S., “**The Future of EU-NATO Relations: a Case of Mutual Irrelevance Through Competition?**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Edwards G., “**The Construction of Ambiguity and the Limits of Attraction: Europe and its Neighbourhood Policy**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Müftüler-Baç M., “**The European Union's Accession Negotiations with Turkey from a Foreign Policy Perspective**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008. Abstract: The opening of accession negotiations between Turkey and the EU is a historic turning point for the European Union's foreign policy. This paper proposes that the EU needs to accept Turkey as a member - subject to Turkey's ability to meet all the accession criteria - for the realization of its foreign policy objectives. The opening of accession negotiations with Turkey is a foreign policy decision for the EU with the aim of bringing about a transformation in Turkey as well as guaranteeing stability in the EU's borders in the region where Turkey is located. The paper argues that Turkey's accession is critical for the credibility of the EU's foreign policy and its enlargement process. In addition, Turkey's accession would significantly add to the EU's hard and soft power capabilities, enhancing its role as an international actor.
- Behr T., “**Enduring Differences? France, Germany and Europe's Middle East Dilemma**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Rees W., “**Inside Out: the External Face of EU Internal Security Policy**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008

- Dover R., “**Towards a Common EU Immigration Policy: a Securitization Too Far?**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Maull H., “**Germany and the Art of Coalition Building**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Irondelle B., “**European Foreign Policy: the End of French Europe?**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Andreatta F., “**Italian Foreign Policy: Domestic Politics, International Requirements and the European Dimension**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Hood F., “**Atlantic Dreams and European Realities: British Foreign Policy After Iraq**”, Journal of European Integration, Volume 30, Issue 1, March 2008
- Menon A., Weatherill S., “**Transnational Legitimacy in a Globalising World: How the European Union Rescues its States**”, West European Politics, Volume 31, Issue 3, May 2008. Abstract: This article addresses claims regarding the limited legitimacy of international institutions. It argues that the two original appointed supranational institutions of the European Union play a crucial, if systematically underestimated, role not merely in providing legitimacy for the Union itself, but also in shoring up that of its constituent member states. We illustrate that supranationalism enhances national legitimacy in functional, political and administrative terms. It does so by helping member states produce outputs they otherwise could not (particularly by enabling them to deal with transboundary policy problems they would struggle to confront if acting in isolation) and by embedding within national political and administrative systems legally enforceable obligations to respect the interests of actors whose voice is excluded or muffled (*de jure* or *de facto*) within purely national political processes. The article contends that the claims to legitimacy made by the EU and its member states are of distinctive character but interdependent and mutually reinforcing.
- Trondal J., Jeppesen L., “**Images of Agency Governance in the European Union**”, West European Politics, Volume 31, Issue 3, May 2008. Abstract: Diagnosis of the transformation of executive governance in Europe should incorporate the diverse dynamics of EU-level agencies. Recent years have witnessed comprehensive reform efforts in the European Commission aimed partly at increasing institutional effectiveness and efficiency. One constituent ingredient thereof has been the institution of non-majoritarian EU-level agencies with regulatory and non-regulatory discretionary competences beneath the Community institutions. This article conceptualises theoretically and explores empirically three complementary images of agency governance in the EU. Based on a rich body of survey (N = 265) and interview (N = 29) data among three regulatory and four non-regulatory EU-level agencies, the article demonstrates that EU-level agencies tend to combine the roles as autonomous administrative spaces, multilevel epistemic networks and Community institutions. EU-level regulatory and non-regulatory agencies blend all three images of agency governance. This article thus demonstrates that agency governance is only marginally affected by the regulatory-non-regulatory dichotomy.
- Mols F., Haslam S. A., “**Understanding EU Attitudes in Multi-Level Governance Contexts: A Social Identity Perspective**”, West European Politics, Volume 31, Issue 3, May 2008

- Blatter J., Kreutzer M., Rentsch M., Thiele J., **"The Foreign Relations of European Regions: Competences and Strategies"**, *West European Politics*, Volume 31, Issue 3, May 2008. Abstract: The article traces the foreign relations of 81 European regions by looking first at the constitutional competences which these regions enjoy within their nation-states. We discover that the regions in federal states have expanded their competences in two directions: conducting autonomous foreign activities and influencing national foreign policy. How far the Belgian regions, as well as the German and the Austrian Länder go in both directions depends very much on the scope of their competences in domestic politics. In non-federal states (France, GB, Italy), regionalisation brought rather more leeway to conduct a certain level of autonomous foreign activity than regional influence in national foreign policy. When we - in a second step - trace the strategies or directions of international activities which the regions pursue it becomes obvious that setting up an office in Brussels in order to adapt to political integration is very common among West European regions. In contrast, much more variety can be observed when examining the regions' strategies to adapt to fundamental economic and cultural transformations. Some European regions invest heavily in economic promotion offices and in transnational partnerships while others lack the motivation or ability to invest in these forms of foreign relations.
- Boswell C., **"Evasion, Reinterpretation and Decoupling: European Commission Responses to the 'External Dimension' of Immigration and Asylum"**, *West European Politics*, Volume 31, Issue 3, May 2008
- Marier P., **"Empowering Epistemic Communities: Specialised Politicians, Policy Experts and Policy Reform"**, *West European Politics*, Volume 31, Issue 3, May 2008
- Kraft-Kasack C. **"Transnational Parliamentary Assemblies: A Remedy for the Democratic Deficit of International Governance?"**, *West European Politics*, Volume 31, Issue 3, May 2008
- Armingeon K., Giger N., **"Conditional Punishment: A Comparative Analysis of the Electoral Consequences of Welfare State Retrenchment in OECD Nations, 1980-2003"**, *West European Politics*, Volume 31, Issue 3, May 2008
- Raunio T., Wiberg M., **"The Eduskunta and the Parliamentarisation of Finnish Politics: Formally Stronger, Politically Still Weak?"**, *West European Politics*, Volume 31, Issue 3, May 2008

B. ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

- "European Newsletter", The Federal Trust, April 2008, www.fedtrust.co.uk
- Ladzik J., **"The EU's Member States and European Defence"**, The Federal Trust Commentary and Analysis, April 2008, www.fedtrust.co.uk
- Lannoo K., Casey J.-P., **"Pouring old wine in new skins? UCITS & Asset Management after MiFID"**, CEPS Task Force Reports, 8/4/2008, www.ceps.eu
- Riley A., **"Ownership Unbundling: A Logic Outage for the Anti-Energy Liberalisers?"**, CEPS Commentaries, 9/4/2008, www.ceps.eu
- Gros D., **"Iceland on the brink? Options for a Small, Financially Active Economy in the Current Financial Crisis Environment"**, CEPS Policy Briefs, 7/4/2008, www.ceps.eu

- Brouwer E., **"The Other Side of Moon - The Schengen Information System and Human Rights: A Task for National Courts"**, CEPS Working Documents, 14/4/2008, www.ceps.eu
- Klitsounova E., **"Promoting Human Rights in Russia by Supporting NGOs: How to Improve EU Strategies"**, CEPS Working Documents, 8/4/2008, www.ceps.eu
- Gros D. **"How to Achieve a Better Budget for the European Union?"**, CEPS Working Documents, 3/4/2008, www.ceps.eu
- Casey J.-P., **"Shedding Light on the UCITS-MiFID Nexus and Potential Impact of MiFID on the Asset Management Sector"**, ECMI Policy Briefs, 3/4/2008, www.ceps.eu
- Walewski M., **"Differences in the Productivity Levels of Older Workers in the EU – A Cross-Country Analysis of the Age-Wage Relationship"**, ENEPRI Research Reports, 8/4/2008, www.ceps.eu
- Belloni M., **"The Option Value Model in the Retirement Literature: The Trade-off Between Computational Complexity and Predictive Validity"**, ENEPRI Research Reports, 8/4/2008, www.ceps.eu
- Góra M., **"Retirement Decisions, Benefits and the Neutrality of Pension Systems"**, ENEPRI Research Reports, 8/4/2008, www.ceps.eu
- Ruiz-Jiménez A., Torreblanca J., **"Is there a trade-off between deepening and widening? What do Europeans think?"**, EPIN Working Papers, 2/4/2008, www.ceps.eu
- Islam S., **"Building democracy and fighting extremism in Pakistan: a role for the EU"**, EPC Policy Brief, 1/4/2008, www.epc.eu
- Neuhold C., **"Taming the 'Trojan Horse' of Comitology? Accountability issues of Comitology and the Role of the European Parliament"**, European Integration online Papers, Vol. 12 (2008), 3/4/2008, www.eiop.or.at/erpa
- Joffé G., **"Building a Safe, Just and Tolerant Society: British Attitudes towards Asylum and Migration"**, RSCAS Working Papers, April 2008, www.eui.eu
- Van Engeland A., **"Le droit international des droits de l'homme et la République Islamique d'Iran: respect des obligations internationales par un gouvernement islamique"**, Law Working Papers, 16/4/2008, www.eui.eu
- Φωτίου Ελένη, **"Ένωση για τη Μεσόγειο: Παλιά Συνταγή, Νέες Ευκαιρίες"**, Κείμενα Ανάλυσης EKEM, 11/4/2008, www.ekem.gr
- Koukoudakis G., **"Security Community Building as a Strategy for Facing the New Security Threats in Post Cold War South-East Europe"** Κείμενα Ενημέρωσης EKEM, 7/4/2008, www.ekem.gr
- Chrysochoou D., **"Rethinking Europe's Cosmopolitan Condition"** Κείμενα Ενημέρωσης EKEM, 3/4/2008, www.ekem.gr

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- **4/4/2008:** Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου-Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου διοργάνωσε κλειστή συζήτηση με θέμα: «**Η μεταρρύθμιση της Κοινωνικής Ασφάλισης. Ευρωπαϊκή εμπειρία και ελληνικά διλήμματα**», Αθήνα.
- **8/4/2008:** Το ΕΛΙΑΜΕΠ διοργάνωσε κλειστή συζήτηση με θέμα: «**Η Σερβία σε κρίση**», με ομιλητή τον Laza Kekic (Regional Director for Central and Eastern Europe, Director for Country Forecasting Services, The Economist Intelligence Unit.).
- **9/4/2008:** Οι εκδόσεις ΘΕΜΕΛΙΟ και ΠΑΠΑΖΗΣΗ διοργάνωσαν παρουσίαση των βιβλίων του καθηγητή Π. Κ. Ιωακείδη: «**Η θέση της Ελλάδας στο διεθνές, ευρωπαϊκό και περιφερειακό σύστημα**» (Θεμέλιο), και «**Θα επιβιώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση;**» (Παπαζήση). Τα βιβλία παρουσίασαν οι: Ντόρα Μπακογιάννη (Υπουργός Εξωτερικών), Θεόδωρος Πάγκαλος (Βουλευτής ΠΑΣΟΚ, πρώην Υπουργός Εξωτερικών), Βύρων Θεοδωρόπουλος (Πρέσβης ε.τ.) Συντονιστής ο κ. Θεόδωρος Κουλουμπής, Αθήνα.
- **10/4/2008:** Το ΕΛΙΑΜΕΠ διοργάνωσε δημόσια συζήτηση με θέμα «**Εξελιξίες στα Βαλκάνια και ο Ρόλος της Ελλάδας**». Στη συζήτηση συμμετείχαν οι: Παναγής Βουρλούμης (Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος, ΟΤΕ), Δρ. Ευάγγελος Κωφός (Ειδικός Σύμβουλος ΕΛΙΑΜΕΠ), Σταύρος Λυγερός (Δημοσιογράφος), Κυριάκος Μητσοτάκης (Βουλευτής Ν.Δ.), Θεόδωρος Πάγκαλος (Βουλευτής ΠΑ.ΣΟ.Κ., πρώην Υπουργός Εξωτερικών). Συντονιστής: Παύλος Τσίμας, Αθήνα.
- **11/4/2008:** Το Υπουργείο Εσωτερικών (Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης - Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Προγραμμάτων των ΚΠΣ) σε συνεργασία με το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου, διοργάνωσαν ημερίδα με θέμα «**Διαφάνεια και Ανάπτυξη μέσω της μείωσης των Διοικητικών Επιβαρύνσεων**», Αθήνα.
- **17/4/2008:** Το Ίδρυμα Ελένη Νάκου και το ΕΛΙΑΜΕΠ με την ευκαιρία της έκδοσης του βιβλίου «**United in Diversity? European Integration and Political Cultures**», επιμέλεια Εκάβης Αθανασοπούλου (London, I.B. Tauris, 2007), διοργάνωσαν ανοιχτή συζήτηση πάνω στο θέμα του βιβλίου. Ομιλητές: Καθ. Vincent Comerford (Εθνικό Πανεπιστήμιο Maynooth, Ιρλανδία), Καθ. George Schöpflin (Μέλος Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος) και των Ευρωπαίων Δημοκρατών, (Καθ. Λουκάς Τσούκαλης, Πανεπιστήμιο Αθηνών), Δρ. Εκάβη Αθανασοπούλου, (Πανεπιστήμιο Αθηνών.)
- **25-29/6/2008:** Το ΕΛΙΑΜΕΠ διοργανώνει τα Διεθνή Σεμινάρια της Χάλκης με θέμα «**Regional Flashpoints and Transatlantic Policies**». Τα Σεμινάρια απευθύνονται σε ερευνητές, δημοσιογράφους και πολιτικούς κυρίως από τις χώρες της ΝΑ και της Μεσογείου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΕΕΠ

1. ΕΚΔΟΣΕΙΣ

- Δούση, Εμμανουέλα, Η κοινοτική περιβάλλοντος και η επίδρασή της στην περίπτωση της Ελλάδας, Παπαζήσης, Αθήνα 2002
- Ανδρέου, Γιώργος, Συνοχή και διαρθρωτική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Παπαζήσης, Αθήνα 2002
- Μπότσιοι, Κων/να, Μεταξύ NATO και ΕΟΚ. Η Ευρώπη σε αναζήτηση μιας αμυντικής και πολιτικής ένωσης, 1949-1957, Παπαζήσης, Αθήνα 2002,
- Κουτσιαράς, Νίκος, Η Λήψη Αποφάσεων σε μια Οικονομική Ένωση. Υποδείξεις με αφετηρία τη σύγχρονη οικονομική θεωρία της πολιτικής, Παπαζήσης, Αθήνα 2003.
- Κοτσιαρός, Αθανάσιος, "www.ΠολιτικόΙσλάμ.online.tr" Η ηλεκτρονική παρουσία του Τούρκικου πολιτικού Ισλάμ στο διαδίκτυο, Παπαζήσης, Αθήνα 2004.
- Κουτσιαράς, Νίκος, Ποιος ελπίζει ή φοβάται τις Βρυξέλλες; Η ρυθμιστική παρέμβαση της Ε.Ε. στις αγορές εργασίας, Παπαζήσης, Αθήνα 2004.
- Διαμαντικός, Κωσταντίνος, Θεωρία και πρακτική της αξιολόγησης Προγραμμάτων, δράσεων και πολιτικών, Παπαζήσης, Αθήνα 2007.
- Καζάκος, Πάνος, Αναθεώρηση του συντάγματος και Οικονομία. Δοκίμιο οικονομικής ανάλυσης των συνταγματικών θεσμών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2007.
- Καζάκος, Πάνος, Στη Μέση του Δρόμου; Η Ελλάδα και η Πρόκληση της Ανταγωνιστικότητας, Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, Αθήνα 2005.
- Koutsiaras, Nikos, Understanding Economic and Monetary Union, Institute of European Integration and Policy, Metamesonykties Ekdoseis, Athens 2005.
- Διαμαντικός, Κων/νος - Τριαντόπουλος, Χρήστος, Το Διαδίκτυο στην υπηρεσία της έρευνας, Εκδόσεις Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2006.

2. ΚΕΙΜΕΝΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α. Μέλη ΔΕΠ και Συνεργάτες από άλλα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα

- Καζάκος, Πάνος, "Στη Μέση του Δρόμου; Η Ελλάδα και η Πρόκληση της Ανταγωνιστικότητας", 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/Met.Ekd.pdf
- Κουτσιαράς, Νίκος, "Η στρατηγική της Λισαβόνας και η έκθεση Kok: Μεταξύ οικονομικής σκοπιμότητας και πολιτικής ορθότητας", WP. A02/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0205
- Καζάκος, Πάνος, "Ανταγωνιστικότητα, Ανάπτυξη και Απασχόληση. Εθνικές δυνατότητες και προτεραιότητες.", WP. A03/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0304
- Λάβδας, Κώστας - Χρυσόχου, Δημήτρης, Νέες κατευθύνσεις στη μελέτη της ευρωπαϊκής πολιτείας, WP. A02/06 (2006) στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0206
- Διαμαντόπουλος, Χρήστος, "Διοικητικές αντιλήψεις και Διοικητικά συστήματα: Αγγλοαμερικάνικη και ευρωπαϊκή παράδοση". WP. A01/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0106
- Τζιφάκης, Νικόλαος - Φακιολάς, Ευστάθιος Τ. "Οι επιχειρήσεις ειρήνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Δυτικά Βαλκάνια", WP. A02/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0202
- Kazakos, Panos, *After the Constitutional Debacle: What way ahead for the Union?*, IEIP-EKEM (Conf.) 10, στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)10.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)10.pdf)
- Kazakos, Panos, *Scenarios for the future of Europe*, WP. A01/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0105
- Koutsiaras, Nikos - Andreou, George, *Small can be beautiful: The EU budget - and the financial perspectives for 2007-2013*, WP. A01/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0104
- Kazakos, Panos, *Europeanisation, Public Goals and Group Interests: Convergence Policy in Greece, 1990-2003* στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-P.pdf
- Ananiadis, Blanca, "From Lisbon to Lisbon: Narratives of Social Europe". UACES 37th Annual Conference and 12th Research Conference, WP. A02/07, 2007 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0207
- Diamantopoulos, Christos, "Thoughts on logical positivism, simon's decision theory and the aristotelian teleology", WP. A01/07, 2007 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-A0107
- Kaczynski, Piotr Maciej, "Polish Dilemmas on the New European Union Treaty", *Institute of Public Affairs*(Warsaw)στο eeep.pspa.uoa.gr/IPA.pdf
- Taylor, Paul, *The State of European Integration: a view on the present and future perspective*, IEIP-EKEM (Conf.) 01 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)01](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)01)
- Manitakis, Antonis, *The impasses in constitutionalising the EU and the perspective of moving from the shared sovereignty of states to "condominium" of peoples*, IEIP-EKEM (Conf.) 02 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)02](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)02)
- Trechsel, Alexander, *The Swiss model: a bonanza for EU studies*, IEIP-EKEM (Conf.) 03, [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)03](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)03)
- Papadopoulou, Lina, *Lost in "translation" or, how political visions IEIP-EKEM (Conf.) 04: regarding the future of Europe are "translated" into constitutional arrangements*
- Kassimatis, George, *Common cultural roots - The cornerstone of the European Union* IEIP-EKEM (Conf.) 05, στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)05.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)05.pdf)
- Pagoulatos, George, *Deepening vs Widening: Revisiting the dilemma*, IEIP-EKEM (Conf.) 06_στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)06.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)06.pdf)

- **Castiglione, Dario**, *Notes on "The role of political identity in European integration"*, IEIP-EKEM (Conf.) 07 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)08.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)08.pdf)
- **Bellamy, Richard**, *New modes of democracy: Can there be EU Democracy without parties or political representation?* IEIP-EKEM (Conf.) 08 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)08](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)08)
- **Attina, Fulvio**, *Building the Union: an evolutionist interpretation*, IEIP-EKEM (Conf.) 09 στο [eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM\(Conf.\)09.pdf](http://eeep.pspa.uoa.gr/IEIP-EKEM(Conf.)09.pdf)

B. Ερευνήτες και Επιστημονικοί Συνεργάτες Ε.Ε.ΕΠ

- **Σκάλκος, Δημήτρης**, *"Από τον Ρεπουμπλικανικό Φιλελευθερισμό στη Δημοκρατία των Ελευθεριών: Μία προσέγγιση ανα-σηματοδότησης της "φιλελεύθερης σοσιαλδημοκρατίας"*, WP. B02/07, 2007 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0207
- **Παπούλιας, Ευάγγελος**, *Διεθνές και Ευρωπαϊκό πλαίσιο της εθνικής πολιτικής μουσειών. Περιπτωσιολογική μελέτη Αρκαδίας*, WP. B01/07, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0107
- **Διαμαντικός, Κωνσταντίνος**, *Θεωρία και μέθοδοι αξιολόγησης κοινωνικό - οικονομικών παρεμβάσεων*, WP. B05/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0506
- **Ματσουκά, Κλεοπάτρα**, *Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Προβλήματα, Προοπτικές, Προκλήσεις*, WP. B04/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0406
- **Μπουρικός, Δημήτρης**, *Ζητήματα κοινωνικοασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα, Επισημάνσεις και προτεινόμενη βιβλιογραφία*, WP. B03/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0306
- **Διαμαντικός, Κωνσταντίνος - Λαμπρίδης, Παναγιώτης**, *"Η Αναζήτηση της Ειρήνης στο Αιγαίο: Μια Συνολική Αποτίμηση της Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας στις Ελληνοτουρκικές Σχέσεις"*, WP. B08/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0804
- **Μανούζας, Ζήσης**, *"Μείωση των ωρών εργασίας: Είναι αποτελεσματικό μέτρο για την αύξηση της απασχόλησης;"*, WP. B07/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0704
- **Σοφού, Στεργούλα**, *"Η Αναπτυξιακή Βοήθεια ως μέσο της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Περίπτωση των Δυτικών Βαλκανίων"*, WP. B06/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0604
- **Τραντίδης, Αρης**, *"Οικονομικές προεκτάσεις της περιφερειακής ολοκλήρωσης στα Βαλκάνια"*, WP. B05/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0504
- **Petrelli, Marina - Vallianatou, Anna**, *The medium-small and big member states: willing enough to draw common positions during the European Convention and IGC debate on CFSP and ESDP?*, WP. B02/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0206
- **Kotsiaros, Athanasios**, *The change of the Greek foreign policy strategy towards Turkey: the Greek official political discourse*, WP. B01/06, 2006 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0106
- **Triantidis, Aris**, *Interests, Ideas and Norms: The Strategy of 'Symbiosis' in the European Neighbourhood Policy*, WP. B03/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0305
- **Choros, Panagiotis**, *Political Conditionality in the European Neighbourhood Policy: The Case of the Southern Mediterranean* WP. B02/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0205
- **Vallianatou, Anna**, *The Iraq crisis: did the fourth EU-Greek Presidency follow a problem solving approach?*, WP. B01/05, 2005 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0105
- **Triantafyllou, Martha**, *Forecasting conflicts with the use of event data: The Greek-Turkish case of Imia*, WP. B04/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0404
- **Frangakis, Nikos - Papayannidis, A.D. - Demiri, Eleni - Vlioras, Evangelos**, *FORNET CFSP Annual Report 2004-Greece*, WP. B03/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0304
- **Demiri, Eleni - Vlioras, Evangelos**, *The Greek Contribution to CFSP and Civilian Crisis Management*, WP. B02/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0204
- **Andreou, George**, *Regional Policy in Greece Sectoral Case Study The Operational Programme "Competitiveness"*, WP. B01/04, 2004 στο eeep.pspa.uoa.gr/WP-B0104

Κείμενα ενοασίας Μονάδα Τουρκίας

- **Τσαπακίδης, Χρήστος**, «Οι Ρωσοτουρκικές Σχέσεις στη Μεταψυχροπολεμική Εποχή: Επαναπροσδιορισμός και Νέες Τάσεις», RUT-WP04/07, 2007 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP04.07.pdf>
- **Kotsiaros, Athanasios**, "Turkish National Elections 2007: Choosing between democracy and authoritarianism", RUT-WP03/07, 2007 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP03.07.pdf>
- **Κοτσιαρός, Αθανάσιος** (επ.), «Η Ευρωπαϊκή Κοινή Γνώμη και η Τουρκία: Διαπραγμάτευση ενάντια στη θέληση των ευρωπαίων πολιτών;» RUT-WP02/07, 2007 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP02.07.pdf>
- **Τριαντόπουλος, Χρήστος**, «Τουρκική οικονομία: Το τρένο του 2006 θα εκτροχιαστεί το 2007;», (2007) RUT-WP01/07 στο <http://eeep.pspa.uoa.gr/RUT-WP01.07.pdf>